

Univerzita Karlova v Praze
Pedagogická fakulta

BAKALÁŘSKÁ PRÁCE

2017

Ráchel Ruthová

Univerzita Karlova v Praze
Pedagogická fakulta
Katedra primární pedagogiky

BAKALÁŘSKÁ PRÁCE

Asistent pedagoga v MŠ
Teacher's assistant in the kindergarten
Ráchel Ruthová

Vedoucí práce: Mgr. et Mgr. Irena Holemá, Ph.D.
Studijní program: Specializace v pedagogice
Studijní obor: Učitelství pro MŠ

2017

Prohlašuji, že jsem bakalářskou práci na téma Asistent pedagoga v MŠ vypracovala pod vedením vedoucího práce samostatně za použití v práci uvedených pramenů a literatury. Dále prohlašuji, že tato práce nebyla využita k získání jiného nebo stejného titulu.

V Tachově dne 10. 7. 2017

.....

podpis

Tímto bych ráda poděkovala své vedoucí práce za trpělivou pomoc a cenné rady. Poděkování patří také mé rodině za podporu a blízkost. Děkuji asistentkám, učitelkám a ředitelkám, které mi umožnily nahlédnout do jejich práce.

ANOTACE

Bakalářská práce „Asistent pedagoga v MŠ“ se zaměřuje na profesi asistenta pedagoga v mateřské škole. Cílem je popsat úlohu asistenta pedagoga v mateřské škole a zjistit přínos asistenta pedagoga pro mateřskou školu ve vybraných mateřských školách.

V teoretické části je zpracovaný nový legislativní rámec asistenta pedagoga, který vymezuje náplň práce a vzdělání asistenta pedagoga v mateřské škole. Dále jsou zde uvedeny profesní předpoklady pro úspěšnou praxi budoucích či stávajících asistentů pedagoga v mateřské škole.

Praktická část je věnována výzkumu v pěti vybraných mateřských školách. Prostřednictvím rozhovorů je zjišťováno, nakolik je práce asistenta pedagoga ve vybraných mateřských školách přínosná.

KLÍČOVÁ SLOVA

Asistent pedagoga, mateřská škola, asistence, vzdělávání, děti.

ANNOTATION

Bachelor thesis "Teacher's assistant in the kindergarten" focuses on the status of a teacher's assistant in the kindergarten. The aim is to describe the role of a teacher's assistant in the kindergarten and to evaluate the contribution of a teacher's assistant in selected kindergartens.

The new legislative framework for teacher's assistants is reflected in the theoretical part, which defines the scope of work and training of a teacher's assistant in the kindergarten. Furthermore, there are the vocational preconditions presented for successful practice of future or practising kindergarten teacher's assistants.

The practical part is dedicated to the research in five selected kindergartens. By means of a questionnaire survey we find out to what extent the work of a teacher's assistant is beneficial in the selected kindergartens.

KEYWORDS

Teacher's assistant, kindergarten, assistance, education, children.

Obsah

ÚVOD	7
I TEORETICKÁ ČÁST	8
1. KDO JE ASISTENT PEDAGOGA V MŠ	8
1.1. Legislativní zakotvení asistenta pedagoga v MŠ v současnosti	8
1.2. Legislativní zakotvení asistenta pedagoga v MŠ před 1. 9. 2016.....	10
1.3. Postup získávání asistenta pedagoga v MŠ	10
1.4. Financování Asistenta pedagoga v MŠ	11
1.5. Asistent pedagoga v MŠ jako součást podpůrných opatření pro děti se speciálními vzdělávacími potřebami	12
2. PROFESNÍ PŘEDPOKLADY ASISTENTA PEDAGOGA V MŠ.....	14
2.1. Vzdělání a další vzdělávání asistenta pedagoga v MŠ	14
2.2. Etický kodex asistenta pedagoga	15
2.3. Rizika povolání asistenta pedagoga v MŠ	19
3. NÁPLŇ PRÁCE ASISTENTA PEDAGOGA V MŠ	21
3.1. Spolupráce se školským poradenským zařízením (PPP, SPC).....	22
3.2. Spolupráce s učiteli.....	23
3.3. Spolupráce s rodiči/zákonnými zástupci	24
II PRAKTICKÁ ČÁST	26
4. CÍL PRAKTICKÉ ČÁSTI.....	26
5. VÝZKUMNÉ OTÁZKY	27
6. VLASTNÍ VÝZKUM	28
6.1. Charakteristika vybraných MŠ	28
6.2. Asistenti pedagoga ve vybraných MŠ.....	29
6.3. Otázky pro asistenta pedagoga	29
6.3.1. Rozhovor s asistentem A	30
6.3.2. Rozhovor s asistentem B.....	31
6.3.3. Rozhovor s asistentem C.....	33
6.3.4. Rozhovor s asistentem D	33
6.3.5. Rozhovor s asistentem E.....	34
6.4. Otázky pro učitelku v MŠ.....	35
6.4.1. Rozhovor s učitelkou A	35
6.4.2. Rozhovor s učitelkou B	36
6.4.3. Rozhovor s učitelkou C	37

6.4.4.	Rozhovor s učitelkou D	38
6.4.5.	Rozhovor s učitelkou E.....	40
6.5.	Otázky pro ředitelku MŠ	40
6.5.1.	Rozhovor s ředitelkou A	41
6.5.2.	Rozhovor s ředitelkou B	42
6.5.3.	Rozhovor s ředitelkou C	45
7.5.4.	Rozhovor s ředitelkou D	46
6.5.5.	Rozhovor s ředitelkou E	48
7.	VYHODNOCENÍ VÝZKUMNÝCH OTÁZEK	51
7.1.	Vyhodnocení výzkumné otázky č. 1	51
7.2.	Vyhodnocení výzkumné otázky č. 2	51
7.3.	Vyhodnocení výzkumné otázky č. 3	52
7.4.	Vyhodnocení výzkumné otázky č. 4	53
7.5.	Vyhodnocení výzkumné otázky č. 5	53
7.6.	Vyhodnocení výzkumné otázky č. 6	54
7.7.	Vyhodnocení výzkumné otázky č. 7	55
7.8.	Vyhodnocení výzkumné otázky č. 8	56
7.9.	Další poznatky vyplývající z výzkumu	56
9.	SHRNUTÍ PRAKTICKÉ ČÁSTI	58
10.	ZÁVĚR	60
11.	LITERATURA A DALŠÍ ZDROJE.....	61
12.	SEZNAM ÚPLNÝCH NÁZVŮ ZÁKONŮ VYHLÁŠEK A NAŘÍZENÍ VLÁDY	62
13.	SEZNAM POUŽITÝCH ZKRATEK.....	63

ÚVOD

Téma bakalářské práce je mi blízké z důvodu vlastní pracovní zkušenosti s profesí asistenta pedagoga v MŠ. Profese asistenta pedagoga v MŠ je z hlediska českého školství mladý obor a v souvislosti s inkluzívním vzděláváním bude trvat delší dobu, než se stane integrální součástí vzdělávání dětí předškolního věku. K výběru tématu mě také vedla potřeba většího vhledu do problematiky jak po legislativní, tak po praktické stránce.

I TEORETICKÁ ČÁST

1. KDO JE ASISTENT PEDAGOGA V MŠ

Asistent pedagoga v MŠ (dále jen „asistent pedagoga“) je pedagogický pracovník zaměstnaný v mateřské škole. Na základě rozhodnutí školského poradenského zařízení (Pedagogicko-psychologické poradny či Speciálně pedagogického centra) je asistent pedagoga doporučen v rámci poskytování podpůrných opatření dítěti se speciálně vzdělávacími potřebami (dále jen se „SVP“). Asistent pedagoga napomáhá tím, že se aktivně podílí na výchovně vzdělávacím procesu svěřeného dítěte, spolupracuje s ostatními pedagogickými pracovníky mateřské školy a pracovníky školského poradenského zařízení. Zároveň vykonává další činnosti dle náplně práce a profesních kompetencí determinovaných platnou legislativou.

1.1. Legislativní zakotvení asistenta pedagoga v MŠ v současnosti

V současné době prošla legislativa zaštiťující funkci asistenta pedagoga výraznými obsahovými změnami. V rámci Inkluze (společného vzdělávání) Ministerstvo školství, mládeže a tělovýchovy (dále jen „MŠMT“) upravilo podmínky podpory vzdělávání dětí, žáků a studentů se SVP tak, aby byly naplněny rovnoprávné příležitosti a možnosti se vzdělávat s ostatními v hlavním vzdělávacím proudu. Legislativní změny jsou zřetelné zejména v uvedení podpůrných opatření, v postupu při získávání asistenta pedagoga, v činnosti školského poradenského zařízení a ve financování asistenta pedagoga. Poskytnutí asistenta pedagoga se tak stává nárokovou záležitostí.

Podle § 16 odst. 2 písm. g) zákona č. 561/2004 Sb., se využití asistenta pedagoga řadí k bezplatnému poskytování podpůrných opatření školou a školským zařízením. Získání finančních prostředků na asistenta pedagoga je podmíněno podle odst. 11 s odkazem na § 161 – 163 souhlasem MŠMT v případě škol zde uvedených.

§ 20 zákona č. 563/2004 Sb., popisuje možnosti získávání odborné kvalifikace asistenta pedagoga. V § 3 citovaného zákona jsou určeny předpoklady pro výkon činnosti pedagogického pracovníka.

Zákon č. 262/2006 Sb., stanovuje obecně platné pracovní právní předpisy a vztahy mezi zaměstnavatelem a pracovníkem na pozici asistenta pedagoga.

§ 1 odst. 6 vyhlášky č. 14/2005 Sb., zajišťuje nezbytnou speciálně pedagogickou podporu pro děti se SVP.

§ 5 vyhlášky č. 27/2016 Sb., popisuje náplň práce asistenta pedagoga a jeho hlavní činnosti. Vyhláška také uvádí konkrétní podobu podpůrných opatření a podmínky k zajištění podpory pro vzdělávání dětí se SVP.

Dle § 18 vyhlášky č. 27/2016 Sb., je možné získat asistenta pedagoga, tzv. sdíleného asistenta pro třídu nad rámec podpůrných opatření prostřednictvím rozvojového programu, pokud se ve třídě vzdělává více než 5 žáků s podpůrnými opatřeními 2. – 5. stupně.

Nařízení vlády č. 222/2010 Sb., uvádí další činnosti asistenta pedagoga. Asistent pedagoga je dle nařízení řazen mezi pracovníky veřejných služeb a státní správy. Platové podmínky se odvíjí od platových tříd v Katalogu prací.

Vyhláška č. 75/2005 Sb., uvádí týdenní rozsah přímé pedagogické činnosti asistenta pedagoga na 20 – 40 hodin.

Podle §2 vyhlášky č. 72/2005 Sb., poradenské služby zajišťují vyhodnocování poskytování podpůrných opatření dětem se SVP, vytváří vhodné podmínky pro vzdělávání dětí se SVP. Rozvíjí pedagogicko-psychologické a speciálně pedagogické znalosti a profesní dovednosti pedagogických pracovníků ve školách a školních zařízeních. Poskytují metodickou podporu asistentů pedagoga, kteří se podílejí na zajišťování podpůrných opatření ve vzdělávání dětí. Podle § 4 poradenská zařízení vedou dokumentaci o vyšetření, o doporučeních poskytování podpůrných opatření a o případných změnách těchto doporučení. Podle § 5 Pedagogicko-psychologická poradna (dále jen „PPP“) zjišťuje SVP dětí a vydává doporučení a zprávu s návrhy podpůrných opatření a o zařazení dítěte do MŠ. Podle § 6 Speciálně pedagogické centrum (dále jen „SPC“) poskytuje poradenské služby zejména při výchově a vzdělávání dětí s mentálním, tělesným, zrakovým nebo sluchovým postižením, vadami řeči, souběžným postižením více vadami nebo autismem. Zajišťuje pro ně speciálně pedagogickou péči a speciálně pedagogické vzdělávání, zjišťuje jejich SVP, zpracovává odborné podklady pro nastavení podpůrných opatření s přihlédnutím na lékařské posouzení jejich zdravotního stavu nebo posouzení jiným odborníkem. O všem vydává doporučení a zprávu s návrhy podpůrných opatření a o zařazení dítěte do MŠ. Dále poskytuje poradenství v oblasti vzdělávání dětí se SVP pedagogickým pracovníkům, poskytuje metodickou podporu MŠ.

Ve vyhlášce č. 492/2005 Sb., je podrobně popsán mechanismus výpočtu výše příspěvku na asistenta pedagoga.

Podle vyhlášky č. 364/2005 Sb., škola zaznamenává nově přiznaná podpůrná opatření včetně asistenta pedagoga do výkaznictví, kde se udává i datum nástupu asistenta pedagoga.

1.2. Legislativní zakotvení asistenta pedagoga v MŠ před 1. 9. 2016

V době před 1. 9. 2016 nebyla dána přesná pravidla poskytování podpůrných opatření pro děti se SVP. Výsledky vyšetření dětí se SVP se ne vždy dostaly do MŠ, neboť to záleželo na vůli zákonných zástupců, zda informace o vyšetření předají dál. (V současné době zákonní zástupci svým informovaným souhlasem umožní poradenskému zařízení, aby informace z vyšetření putovaly přímo k rukám školy.) Poskytnutí asistenta pedagoga se odvíjelo od finančních možností daného kraje a nebylo nárokovou záležitostí.

Vyhláška č. 73/2005 Sb., se ruší ke dni 1. 9. 2016 a nahrazuje ji vyhláška č. 27/2016 Sb.

1.3. Postup získávání asistenta pedagoga v MŠ

Zřízení funkce asistenta pedagoga v MŠ se odvíjí podle aktuálních potřeb, schopností a dovedností dítěte, které navštěvuje MŠ. Pokud jeho potřeby, schopnosti a dovednosti vyžadují jakoukoli formu speciálně pedagogické intervence, zvažuje se poskytnutí pedagogické podpory. Na základě podnětu zákonných zástupců, MŠ či orgánu sociálně-právní ochrany dětí (OSPOD) je dítě vyšetřeno buď v PPP, v SPC nebo pracovníkem poradenského zařízení přímo v MŠ. Poradenské zařízení po vyšetření vydává vyjádření, kde jsou specifikovány SVP dítěte a doporučení k zařazení dítěte do MŠ v souladu se zájmy dítěte. Poradenské zařízení může zpracovat vyjádření i na základě lékařské zprávy. Pokud SVP dítěte vyžadují poskytování podpůrných opatření 3. – 5. stupně nebo jejich kombinaci, poradenské zařízení dle §13 – 15 vyhlášky č. 27/2016 Sb., navrhne zřízení funkce asistenta pedagoga jako personální podporu v MŠ. Ve zprávě z poradenského zařízení se dále uvádí zdůvodnění potřeby zřízení funkce asistenta pedagoga, doporučené činnosti asistenta pedagoga a doporučený časový rozsah práce asistenta pedagoga.

Dalším krokem při zřizování funkce asistenta pedagoga je dle §16 vyhlášky č. 27/2016 Sb., povinnost ředitele MŠ vypracovat písemně informovaný souhlas zákonných zástupců

s poskytováním podpůrného opatření. Ředitel MŠ následně podá žádost na krajský úřad/MŠMT o zřízení funkce asistenta pedagoga. Krajský úřad/MŠMT poté vydá souhlas se zřízením funkce asistenta pedagoga, který pošle do MŠ.

Ředitel MŠ buď vypíše výběrové řízení na pozici asistenta pedagoga, nebo inzeruje nabídku zaměstnání na pozici asistenta pedagoga na příslušném Úřadu práce a sociálních věcí, nebo uchazeče na pozici asistenta pedagoga vyhledá sám. Podle zákona č. 563/2004 Sb., ředitel MŠ posoudí kvalifikaci asistenta pedagoga, na základě doporučení školského poradenského zařízení ho zařadí dle nařízení vlády č. 222/2010 Sb., do adekvátní platové třídy a uzavře s ním pracovní smlouvu podle zákona č. 262/2006 Sb.. Ředitel MŠ zaznamená nově zřízenou funkci asistenta pedagoga do výkaznictví podle vyhlášky č. 364/2005 Sb., kde informuje o předpokládaném nástupu asistenta pedagoga nebo případném ukončení pracovního poměru. Konečně ředitel MŠ uvede asistenta pedagoga do praxe MŠ.

1.4. Financování Asistenta pedagoga v MŠ

V současné době je financování asistenta pedagoga, jakož i podpůrných opatření ovlivněno nutnou mírou podpory pro úspěšné vzdělávání dítěte se SVP. Rozhodujícím faktorem pro poskytování finančních prostředků jsou tedy skutečné potřeby a aktuální zdravotní stav dítěte, nikoli stanovená diagnóza, jejíž projevy se v konkrétních případech mohou v mnohém lišit.

Příloha č. 1 vyhlášky č. 27/2016 Sb., stanovuje normovanou finanční náročnost (dále jen „NFN“) jednotlivých podpůrných opatření 2. – 5. stupně, z čehož asistent pedagoga je jednou z forem podpůrných opatření osobního charakteru 3. – 5. stupně. NFN vzniká součinem platového tarifu v nejvyšším platovém stupni v 8. platové třídě (stanoveného podle §5 odst. 9 nařízení vlády č. 564/2006 Sb.), typu úvazku, dobou úvazku (obvykle 12 měsíců - x 12), součtem procent sazby pojistného na sociální zabezpečení a příspěvku na státní politiku zaměstnanosti (dle zákona č. 589/1992 Sb.), jehož poplatníkem je zaměstnavatel, procent sazby pojistného na všeobecné zdravotní pojištění, které platí zaměstnavatel za své zaměstnance (dle zákona č. 592/1992 Sb.), a procent, v jejichž výši se stanoví základní příděl, kterým je tvořen fond kulturních a sociálních potřeb (dle vyhlášky č. 114/2002 Sb.).

Systém financování probíhá centrálně z prostředků krajského úřadu pro všechny mateřské školy ve stejné výši.

Pokud je dítě rediagnostikováno nebo nastala změna v poskytování podpůrných opatření a jejich finanční náročnosti, ředitel mateřské školy vydává výkaz R 44 – 99, kde jsou specifikovány finanční nároky na jednotlivé formy podpůrných opatření včetně asistenta pedagoga. Ve výkazu se uvádí plat asistenta pedagoga, odvody, Fond kulturních a sociálních potřeb (FKSP) a ostatní neinvestiční výdaje (ONIV). Asistent pedagoga je nárokovou složkou, tudíž je financován v plné výši finanční náročnosti.

Roky 2016 a 2017 jsou tzv. přechodným obdobím, kdy dobíhá systém financování z doby před 1. 9. 2016. Dětem diagnostikovaným před 1. 9. 2016 obvykle přesahuje platnost doporučení školského poradenského pracoviště ke zřízení funkce asistent pedagoga rok 2017. Asistent pedagoga je v takovém případě financován „starou“ formou systému financování, kdy ředitel žádal krajský úřad o souhlas se zřízením funkce asistenta pedagoga. Krajský úřad pak financoval asistenta pedagoga ze svých rezerv. Od 1. 9. 2016 již SPC a PPP vydávají doporučení podpůrných opatření pro děti se SVP podle vyhlášky č. 27/2016 Sb. MŠMT pro krajské úřady uvolňuje dostatek financí, aby mohla být naplněna podpůrná opatření v plném rozsahu.

Pokud asistent pedagoga není přiznán jako podpůrné opatření, je možné získat finanční prostředky z ministerstvem vyhlášených rozvojových programů nebo programů financovaných z fondů EU. V současnosti jsou to tzv. Šablony. Nejedná se však o získání finančních prostředků na zřízení funkce asistenta pedagoga, ale na školního asistenta. Školní asistent poskytuje podporu pedagogovi při administrativní a organizační činnosti, je zprostředkovatelem a komunikátorem mezi rodinou či komunitou a mateřskou školou.

1.5. Asistent pedagoga v MŠ jako součást podpůrných opatření pro děti se speciálními vzdělávacími potřebami

Česká republika dlouhodobě usiluje o rovný přístup ke vzdělávání. V plánu inkluzivního vzdělávání je asistent pedagoga spatřován jako nezbytná podpora osobního charakteru pro zdárný vývoj jedince ve školním prostředí a pro naplnění cílů inkluzivní politiky.

Dle § 16 zákona č. 561/2004 Sb., se dítětem, žákem a studentem se SVP rozumí osoba, která k naplnění svých vzdělávacích možností nebo k uplatnění nebo užívání svých práv na rovnoprávném základě s ostatními potřebuje poskytnutí podpůrných opatření. Podpůrnými opatřeními se rozumí nezbytné úpravy ve vzdělávání a školských službách odpovídající

zdravotnímu stavu, kulturnímu prostředí nebo jiným životním podmínkám dítěte, žáka nebo studenta. Děti, žáci a studenti se SVP mají právo na bezplatné poskytování podpůrných opatření školou a školským zařízením.

Asistent pedagoga se během své praxe podílí na výchově, péči a vzdělávání dětí s různými diagnózami. Mezi ně patří:

- Tělesné postižení
- Zrakové postižení
- Sluchové postižení
- Mentální postižení
- Poruchy autistického spektra
- Poruchy komunikačních schopností
- Vývojové poruchy učení
- Vývojové poruchy chování
- Kombinované postižení
- Děti se zdravotním znevýhodněním

„Dosud není přesně specifikováno, které žáky do této skupiny zařazujeme, ale podle zkušeností jsou to například žáci s epilepsií, diabetes, astmatem, ekzémem, s různými druhy alergií a s onkologickými diagnózami či dalšími onemocněními, které nejsou přímo zdravotním postižením, ale ovlivňují zapojení žáka do edukace.“ BAŘINKOVÁ Zonna, a kolektiv: *Spolupráce s asistentem pedagoga*. Praha: Národní ústav pro vzdělávání, školské poradenské zařízení a zařízení pro další vzdělávání pedagogických pracovníků, 2012, str. 30. ISBN 978-80-87652-65-7.

Jako další děti se SVP se uvádějí děti sociálně znevýhodněné, děti z odlišného kulturního prostředí a děti s odlišným mateřským jazykem.

2. PROFESNÍ PŘEDPOKLADY ASISTENTA PEDAGOGA V MŠ

Profesní předpoklady asistenta pedagoga tvoří rámec osobnostních a kvalifikačních předpokladů pro výkon profese. Kvalifikační předpoklady specifikuje zákon č. 563/2004 Sb., kde jsou uvedeny možnosti získání odborné kvalifikace (viz. kapitola 2.2. Vzdělání a další vzdělávání asistenta pedagoga v MŠ).

Osobnostní předpoklady jsou nedílnou složkou každého pedagogického pracovníka, jelikož se od nich odvíjí přístup k dětem i k profesi a k jednání v kritických situacích bez podílu předchozího kvalifikačního růstu.

„Práce asistenta pedagoga vyžaduje motivovaného člověka, k jehož základním charakteristikám patří komunikativnost, kreativita, tvořivost, flexibilita, schopnost týmové spolupráce, spolehlivost, dále trpělivost, vstřícnost, empatie a laskavost, ale také důslednost a odpovědný přístup. Zkrátka pozitivní, vyrovnanou osobnost.“ UZLOVÁ, Iva. *Asistence lidem s postižením a znevýhodněním: praktický průvodce pro osobní a pedagogické asistenty*. Praha: Portál, 2010. ISBN 978-80-7367-764-0.

„Asistent pedagoga je zaměstnancem školy, který by měl umět spolupracovat s kolegy. Musí umět pracovat pod vedením učitele a poradenských pracovníků školy i sdílet informace s kolegy. Velmi důležité je aby byl schopen plnit pokyny i neopakovat chyby.“ KENDÍKOVÁ, Jitka. *Vademecum asistenta pedagoga*. Praha: Pasparta, 2016. ISBN 978-80-88163-12-1.

2.1. Vzdělání a další vzdělávání asistenta pedagoga v MŠ

Získání odborné kvalifikace asistenta pedagoga stanovuje § 20 zákona č. 563/2004 Sb.

Asistentem pedagoga se stává absolvent vyššího odborného vzdělání, středního vzdělání ukončeného maturitní zkouškou či vysoké školy, vše pedagogického zaměření. Pokud uvedené dosažené vzdělání není pedagogického směru, je možné získat odbornou kvalifikaci prostřednictvím dlouhodobých nebo krátkodobých akreditovaných kurzů pro asistenty pedagoga.

Kurzy pro asistenta pedagoga v současné době zajišťují různé organizace. Například zařízení pro další vzdělávání pedagogických pracovníků (DVPP) při vysokých školách a školských zařízeních. Dále speciálně pedagogické centra, pedagogické fakulty, vyšší odborné školy, centra celoživotního vzdělávání.

Dle § 24 zákona 563/2004 Sb., pedagogičtí pracovníci mají po dobu výkonu své pedagogické činnosti povinnost dalšího vzdělávání, kterým si obnovují, udržují a doplňují kvalifikaci.

U asistentů pedagoga jsou vhodné kurzy, semináře, workshopy a metodická setkání zaměřené na problematiku vzdělávání dětí s konkrétním handicapem nebo tematicky zaměřené kurzy podle potřeby MŠ nebo kurzy rozvíjející osobnostní potenciál asistentů pedagoga. Zajišťují je Národní institut dalšího vzdělávání, neziskové organizace, občanská sdružení úzce zaměřená na podporu lidí s handicapem.

Asistenti pedagoga mohou využít i specializované skupinové supervize jako formu podpory pro osobnostní a profesní růst.

„V poslední době stoupá také obliba využívání moderních vzdělávacích prostředků. Pořádá se celá řada online kurzů a webinářů. Ty je možné absolvovat z domova nebo z pracoviště. Zároveň lze tímto způsobem získat i tištěné studijní materiály.“ KENDÍKOVÁ, Jitka. *Vademecum asistenta pedagoga*. Praha: Pasparta, 2016. ISBN 978-80-88163-12-1.

2.2. Etický kodex asistenta pedagoga

Povolání asistenta pedagoga determinuje práce s lidmi. Zakládá se tedy na morálních hodnotách naší společnosti, demokracii a dodržování lidských práv vyjádřených v Chartě lidských práv Spojených národů a v Úmluvě o právech dítěte.

Etický kodex blíže je popisuje Zonna Bařínková v *Spolupráce s asistentem pedagoga* (2012, str. 68):

Etická pravidla

Asistent pedagoga respektuje jedinečnost každého žáka bez ohledu na jeho původ, etnickou příslušnost, rasu či barvu pleti, mateřský jazyk, věk, zdravotní stav, náboženské a politické přesvědčení a bez ohledu na to, jak se podílí nebo bude podílet na životě celé společnosti.

Asistent pedagoga jedná v souladu se zájmy žáků, rodičů, pedagogů, institucí, společnosti a profese.

Asistent pedagoga respektuje právo každého jedince na seberealizaci v míře, aby současně nedocházelo k omezení takového práva druhých osob. Asistent pedagoga

pomáhá podle svých možností a možností žáků jemu svěřených do péče svými znalostmi, dovednostmi a zkušenostmi při jejich rozvoji.

Asistent pedagoga dává přednost své profesionální odpovědnosti před svými soukromými zájmy. Služby, které poskytuje, musí být na nejvyšší možné odborné úrovni.

Asistent pedagoga se tímto profesně etickým kodexem zavazuje především k tomu, že bude i nad rámec svých pracovně právních povinností, vymezených např. zákoníkem práce, pracovní smlouvou, vnitřním řádem školy apod., naplňovat lidský a společenský smysl profese asistenta pedagoga především ustavičnou prací na sobě, rozvíjením své osobnosti a odborné erudice.

Pravidla etického chování asistenta pedagoga

Ve vztahu ke klientovi

Asistent pedagoga v duchu demokratických principů respektuje, uplatňuje a obhajuje občanská politická práva a svobody, především svobodu v přístupu ke vzdělávání a právo na stejné šance ve vzdělávání pro všechny.

Asistent pedagoga jedná tak, aby hájil důstojnost a lidská práva žáků, vede žáky k vědomí odpovědnosti sama za sebe.

Asistent pedagoga pomáhá svěřeným žákům realizovat jejich lidský potenciál a pomáhá jim stát se plnohodnotným a platným členem společnosti.

Asistent pedagoga pomáhá se stejným úsilím a bez jakékoli formy diskriminace všem žákům podle náplně své práce ve školním zařízení. Při žádné formě diskriminace nespolupracuje a nezúčastní se jí.

Asistent pedagoga chrání právo žáka na soukromí a důvěrnost jeho sdělení. Data a informace požaduje s ohledem na potřebnost na zajištění služeb, které jsou žákovi z podstaty náplně jeho práce poskytovány. Asistent pedagoga nepodává informace týkající se žáka žádné třetí nezúčastněné straně. Asistent pedagoga je povinen udržovat v tajnosti důvěrné informace o žácích, které získal při výkonu své praxe, při vyučování i mimoškolních aktivitách.

Důvěrné informace o žácích se se souhlasem zákonných zástupců mohou stát předmětem diskuse jen těch odborníků, kteří k danému případu mají jasný profesionální vztah a pokud musí být ve výjimečných případech splněna ohlašovací povinnost.

Asistent pedagoga v případě zjištění poukazuje na vědomé i nevědomé formy netolerance a nespravedlnosti ve výchovně vzdělávacím procesu - jak u sebe, tak u kolegů a v celé společnosti – a snaží se přispět vhodným způsobem k jejich odstranění. Asistent pedagoga se snaží, aby do výkonu jeho povolání nepronikaly rušivě pracovní organizační profesní a jiné problémy. Pracuje tak, aby všechny zainteresované osoby, s nimiž přichází při výkonu své práce do interakce, vnímaly, že se jim dostává odborně kvalifikované a lidsky vysoce hodnotné služby.

Asistent pedagoga se snaží nalézt optimální rovnováhu mezi povinnostmi a odpovědnostmi žáka na jedné straně a právy a svobodami žáky na straně druhé tak, aby mohla být práva a svobody žáka realizována v nejvyšší možné míře.

Asistent pedagoga se snaží, aby autoritativní pedagogický přístup byl uplatňován pouze v nutné míře a aby v nejvyšší možné míře byl v žákovi respektován partner, osvojující si samostatné a odpovědné realizování osobních práv a svobod.

Asistent pedagoga se snaží profesionálně podílet na tom, aby žák nebyl vystaven lidskému ponížení a neúměrnému psychickému zatížení.

Asistent pedagoga užívá výchovná opatření s velkou obezřetností a s taktem, vždy s přihlédnutím k individuálnímu případu a konkrétní situaci.

Ve vztahu ke svému zaměstnavateli

Asistent pedagoga odpovědně plní své povinnosti vyplývající z popisu smlouvy a popisu práce ke svému zaměstnavateli. Respektuje vedení školy a pedagogy, kteří se podílejí na výchově a vzdělávání žáka nebo žáků, s nimiž asistent pedagoga pracuje.

Asistent pedagoga se seznamuje s cíli a principy fungování školského systému a institucí, v jejichž rámci působí, aby mohl svou práci vykonávat efektivně.

Ve vztahu ke svým kolegům

Asistent pedagoga respektuje všechny kolegy, s nimiž spolupracuje, jako kompetentní osoby, jež jsou především zodpovědné za průběh a výsledky výchovy a vzdělávání žáků. Týmovou výchovně vzdělávací práci chápe jako přirozený rámec svého působení.

Asistent pedagoga respektuje znalosti a zkušenosti svých kolegů, pedagogů, vychovatelů a ostatních odborných pracovníků. Spolupracuje s nimi a tím zvyšuje kvalitu své práce.

Asistent pedagoga respektuje rozdíly v názorech a praktické činnosti kolegů, pedagogů a ostatních odborných pracovníků. Kritické připomínky k nim vyjadřuje na vhodném místě a vhodným způsobem, zásadně nekritizuje ani žádným způsobem nezlehčuje práci pedagogů či dalších pedagogických pracovníků před žáky, jejich zákonnými zástupci a nepedagogickým personálem.

Asistent pedagoga respektuje zásadu mlčenlivosti a nevynáší citlivé informace ze svého pracoviště.

Ve vztahu ke svému povolání a odbornosti

Asistent pedagoga dbá na udržování a zvyšování prestiže svého povolání. Snaží se o udržení a zvýšení odborné úrovně své práce a uplatňování nových přístupů a metod. Asistent pedagoga vykonává své povolání na takové odborné úrovni, jaká odpovídá současnému stavu pedagogické vědy.

Asistent pedagoga si udržuje povědomí o odborném vývoji svého oboru a dále se vzdělává.

Ve vztahu ke společnosti

Asistent pedagoga působí na rozšíření možností a příležitostí ke zlepšení kvality života pro všechny lidi, a to se zvláštním zřetelem k žákům se speciálními vzdělávacími potřebami.

Asistent pedagoga si je vědom toho, že veřejná pověst a postavení ve společnosti vyžaduje, aby rovněž jeho mimoprofesionální chování a osobní život byly v souladu s obecně přijatými mravními normami.

Asistent pedagoga respektuje kulturní zvláštnosti toho prostředí, ve kterém pracuje. Citlivě vnímá kulturní rozdíly a přizpůsobuje i způsoby poskytování svých služeb žákům v multikulturním prostředí.

Asistent pedagoga zná školský zákon a příslušné směrnice, vyhlášky, doporučení. Pokud jsou administrativní předpisy a nařízení v rozporu s etickými principy, usiluje o odstranění těchto neshod a rozdílů. Pokud v tomto úsilí neuspěje, dává přednost etickým principům.

2.3. Rizika povolání asistenta pedagoga v MŠ

Povolání asistenta pedagoga stejně jako další pomáhající profese s sebou nese rizika. Rizika jsou spojena s vysokými nároky kladenými na asistenta pedagoga z hlediska odbornosti a profesionality.

Největší riziko pro asistenta pedagoga představuje psychická zátěž. V tomto ohledu mohou nastat stresové situace, pokud asistent pedagoga nemá jasně určenou pracovní náplň. Vykonává činnosti bez vymezeného rámce, není jasné, které činnosti ještě spadají do jeho kompetencí. V takových momentech lze zneužít asistenční služby ze strany dalších pedagogických pracovníků, vedení MŠ či zákonných zástupců dítěte se SVP a dojít k přetížení asistenta pedagoga. Dalším rizikovým faktorem určujícím pozici a působení asistenta pedagoga je klima školy. Podílí se na něm všichni účastníci vzdělávacího procesu. Pokud je narušen způsob komunikace a interakce mezi všemi zúčastněnými, vzniká dlouhodobě nepříznivé prostředí k odbornému výkonu práce a profesnímu růstu. Dalším rizikem může být nedostatečné metodické vedení, které je nutné v případě začínajícího asistenta pedagoga, personálních změn v MŠ, v příchodu nově diagnostikovaného dítěte do MŠ nebo v získávání nových poznatků z oblasti pedagogických věd.

Existují rizika, která vycházejí z osobnosti a vnitřních předpokladů konkrétního asistenta pedagoga. Může to být nedostatečná motivace nebo nevhodné profesní předpoklady k výkonu povolání, jako jsou neschopnost sebereflexe, pedagogické reflexe, empatie, porozumění či nedodržování etického kodexu.

Neopomenutelným rizikem, je finanční ohodnocení asistenta pedagoga, které se v mnoha ohledech zdá být demotivující. V praxi asistenta pedagoga také nelze zaručit stabilní a dlouhodobý pracovní úvazek z důvodu délky platnosti doporučení školských poradenských zařízení. Asistenta pedagoga pak ohrožuje nejistota a strach ze ztráty zaměstnání.

Je nutné zmínit i rizika vyplývající z fyzické zátěže asistenta pedagoga. Pokud má svěřené dítě s tělesným postižením, poruchami chování, poruchami autistického spektra či kombinovaným postižením, musí denně vynaložit dostatek fyzického úsilí např. během přesunů mezi činnostmi v MŠ, při asistenci během sebeobsluhy dítěte, pohybových činností nebo v kritických situacích. Zejména, pokud se jedná o dítě s agresivním a destruktivním chováním, které může ohrozit nejen sebe, ale i druhé.

U asistenta pedagoga, který je dlouhodobě vystavován stresu, ať už z vnitřních nebo vnějších vlivů psychického a fyzického charakteru, mohou vzniknout dispozice pro chronické onemocnění nebo syndrom vyhoření (burn-out). *„Lidé ve stavu vyhoření silně a dlouhodobě pociťují, že jejich duševní, emocionální a fyzická energie je naprosto vyčerpána a ztrácejí sílu vytrvat v pracovním nasazení. Týká se to především lidí zaměřených na výkon a zodpovědných, kteří se intenzivně věnují své práci. Jejich dlouhodobé nasazení dospělo ke ztrátě smyslu dále se angažovat. Včasné uvědomění si svého stavu a přehodnocení svých přístupů a názorů na míru vkládané energie v daném pracovním místě je sice pro zasaženého jednotlivce obtížné, ale velmi důležité.“* KOŤÁTKOVÁ, Soňa. *Dítě a mateřská škola: co by měli rodiče znát, učitelé respektovat a rozvíjet*. 2., rozš. a aktualiz. vyd. Praha: Grada, 2014. Pedagogika (Grada). ISBN 978-80-247-4435-3.

3. NÁPLŇ PRÁCE ASISTENTA PEDAGOGA V MŠ

Pracovní náplň asistenta pedagoga se řídí katalogem prací (Nařízení vlády 222/2010 Sb.) podle řazení platových tříd. Asistent pedagoga spadá do 4. – 9. platové třídy. Zde je uvedena náplň práce podle jednotlivých platových tříd z katalogu prací:

4. platová třída

1. Přímá pedagogická činnost spočívající v pomocných výchovných pracích zaměřených na zkvalitnění společenského chování dětí a žáků nebo studentů.
2. Přímá pedagogická činnost spočívající v pomocných výchovných pracích zaměřených na vytváření základních pracovních, hygienických a jiných návyků.

5. platová třída

1. Provádění rutinních prací při výchově dětí a žáků nebo studentů, upevňování jejich společenského chování, pracovních, hygienických a jiných pracovních návyků, péče a pomoc při pohybové aktivizaci dětí a žáků nebo studentů.

6. platová třída

1. Výchovné práce zaměřené na zkvalitnění společenského chování dětí a žáků nebo studentů.
2. Výchovné práce zaměřené na vytváření základních pracovních, hygienických a jiných návyků.

7. platová třída

1. Výklad textu, popřípadě učební látky a individuální práce s dětmi a žáky nebo studenty podle stanovených vzdělávacích programů a pokynů.

8. platová třída

1. Vzdělávací a výchovná činnost podle přesně stanovených postupů a pokynů učitele nebo vychovatele zaměřená na speciální vzdělávání, individuální vzdělávání nebo specifické výchovné potřeby dítěte, žáka nebo studenta nebo skupiny dětí, žáků nebo studentů.

9. platová třída

1. Samostatná vzdělávací a výchovná činnost při vyučování zaměřená na speciální vzdělávací potřeby dítěte, žáka nebo studenta podle rámcových pokynů učitele nebo speciálního pedagoga.
2. Samostatná vzdělávací, výchovná nebo speciálněpedagogická činnost vykonávaná v souladu se stanoveným individuálním vzdělávacím plánem dítěte, žáka nebo

studenta podle rámcových pokynů speciálního pedagoga školského poradenského zařízení a v souladu s pokyny učitele.

Náplň práce asistenta pedagoga je popsána v § 5 vyhlášky č. 27/2016, kde jsou jako hlavní činnosti asistenta pedagoga uvedeny:

Pomoc při výchovné a vzdělávací činnosti a pomoc při komunikaci se žáky, zákonnými zástupci žáků a s komunitou, ze které žák pochází.

Pomoc žákům v adaptaci na školní prostředí.

Pomoc žákům při výuce a při přípravě na výuku; žák je přitom veden k nejvyšší možné míře samostatnosti.

Nezbytná pomoc žákům při sebeobsluze a pohybu během vyučování a při akcích pořádaných školou mimo místo, kde škola v souladu se zápisem do školského rejstříku uskutečňuje vzdělávání nebo školské služby.

Asistent pedagoga vykonává přímou a nepřímou pedagogickou činnost. Dle § 23 zákona 563/2004 Sb., rozsah přímé pedagogické činnosti stanovuje ředitel školy.

Pracovní náplň asistenta pedagoga by měla být součástí pracovní smlouvy uzavřené mezi asistentem pedagoga a zaměstnavatelem. Pracovní náplň asistenta pedagoga je individuální pro každou MŠ, řídí se platnou legislativou, doporučením školského poradenského pracoviště a vychází z aktuální potřeby a vzdělávacích podmínek dané MŠ.

3.1. Spolupráce se školským poradenským zařízením (PPP, SPC)

Spolupráce se školským poradenským zařízením spočívá především v metodickém vedení a podpoře asistenta pedagoga. Školská poradenská zařízení mají prohlubovat znalosti asistentů pedagoga o problematice konkrétní diagnózy svěřeného dítěte, navrhnout vhodné postupy, metody, formy, prostředky, aby výchova a vzdělávání dítěte se SVP probíhalo co nejefektivněji a v jeho zájmu. Asistent pedagoga se může obrátit na školské poradenské zařízení také v případě, že nastane změna v potřebách dítěte se SVP. PPP a SPC dále mohou asistenta pedagoga informovat o chystaných kurzech v rámci dalšího vzdělávání.

„Většina poradenských zařízení pořádá rovněž vzdělání pedagogických pracovníků – učitelů i asistentů pedagoga. Na svých pracovištích mají k dispozici různé didaktické pomůcky pro

práci s dětmi se speciálními vzdělávacími potřebami, které po dohodě zapůjčují učitelům nebo asistentům do škol.“ UZLOVÁ, Iva. *Asistence lidem s postižením a znevýhodněním: praktický průvodce pro osobní a pedagogické asistenty*. Praha: Portál, 2010. ISBN 978-80-7367-764-0.

PPP a SPC navštěvují MŠ, kde se vzdělává dítě se SVP jednou až dvakrát ročně. V praxi jsou přesto pedagogičtí pracovníci MŠ a pracovníci PPP/SPC v kontaktu. Průběžně tak během školního roku konzultují využití podpůrných opatření.

3.2. Spolupráce s učiteli

Spolupráce asistenta pedagoga s učiteli je stěžejní proces, od kterého se odvíjí úspěšná integrace dítěte se SVP do vzdělávacího systému. Jak uvádí Ilona Horáčková v *Metodika práce asistenta pedagoga, Spolupráce s učitelem* (2015, str. 45):

Nejbližším partnerem ve výchovně-vzdělávacím procesu je asistentovi pedagoga učitel. Předpoklady efektivní komunikace a partnerské spolupráce jsou již v prvních okamžicích uvedení asistenta pedagoga do funkce. Výhodou je, může-li se učitel účastnit výběrového řízení na funkci asistenta pedagoga. Společná práce asistenta s učitelem se neobejde bez vymezení pravidel a plánování výuky a souvisejících činností... Učitel může být pro asistenta nejbližším zdrojem inspirace v oblasti dalšího vzdělávání pedagogických pracovníků a naopak i sám čerpat podněty pro svou práci od asistenta pedagoga.

Dále Horáčková I. zmiňuje desatero základních předpokladů dobré spolupráce asistenta pedagoga s učiteli. Zde je uveden výňatek aplikovatelný na MŠ:

- I. Pozitivní postoj asistenta pedagoga i učitelů k inkluzi a integraci jako přirozené a správné cestě ve vzdělávání žáků se speciálními vzdělávacími předpoklady...
- II. Učitel si uvědomuje potřebu přítomnosti asistenta pedagoga ve výuce a nevnímá ho jako cizorodý a rušivý prvek.
- III. Role asistenta je jasně vymezena a komunikována v trojúhelníku vedení školy – učitel – asistent. Přítomnost asistenta není samospasným řešením začlenění žáka a nevyvazuje učitele z jeho běžných povinností, včetně individuálního přístupu k žákům. Zodpovědnost za vzdělávací proces je nadále na učiteli. Asistent pedagoga není osobním asistentem žáka ani učitele, ani jeho sekretářkou.
- IV. Asistent pedagoga a učitelé mají v týdenním rozvrhu vyhrazený čas pro společné přípravy a konzultace...

- V. Asistent pedagoga by se měl zúčastňovat organizačních porad a pedagogických rad právě proto, aby bylo jeho působení v souladu s koncepcí školy jako celku...
- VI. Zásadní roli hrají pochopitelně i osobní dispozice asistenta pedagoga a učitele, jejich komunikační dovednosti a především dobrá vůle – profesionální a partnerský vztah obou pedagogických pracovníků nemůže vzniknout bez dobře míněného úsilí asistenta i učitele...
- VII. Část je potřeba v prvních okamžicích potlačit pocit učitele, že další dospělá osoba ve třídě je jakýmsi kontrolním prvkem, a nikoliv prostředkem pomoci a partnerem... V případě nového učitele, který vstupuje do vztahu s asistentem, mohou pomoci hospitace u kolegů, kteří již zkušenost s přítomností asistenta pedagoga mají... Zásadní roli v této fázi sehrává vedení školy, ideálně s poradenským zařízením.
- VIII. Pro vztah mezi učitelem a asistentem pedagoga je přínosné, pokud se učitel vzdělává v oblasti speciálních potřeb žáka, ať již v organizovaných formách dalšího vzdělávání pedagogických pracovníků, hromadných školení, individuálně, nebo ve svém samostudiu. Sám může také doporučovat asistentovi možnosti dalšího vzdělávání.
- IX. Učitel by měl umět dokázat správnou míru „zviditelnění“ asistenta pedagoga a jeho zapojení do výuky, které se může lišit s ohledem na speciální potřeby žáka i na osobnostní profil žáka..., a také zvážit míru jeho zapojení do práce s ostatními žáky ve třídě.

3.3. Spolupráce s rodiči/zákonnými zástupci

Spolupráce asistenta pedagoga s rodiči/zákonnými zástupci dítěte se SVP se zakládá na vzájemné důvěře, shodě a dovednosti kvalitní komunikace. Asistent pedagoga je pedagogickým pracovníkem, který je v nejužším kontaktu s dítětem. Proto by měl být hned zpočátku docházky dítěte se SVP do MŠ informován o osobnosti, diagnóze, vzdělávacích potřebách, případně rodinné anamnéze dítěte z důvodu, aby výchovný a vzdělávací proces probíhal co nejefektivněji. Dle etického kodexu a smluvních podmínek je asistent pedagoga vázán mlčenlivostí a měl by s poskytnutými informacemi nakládat velmi opatrně pouze pro odborné a profesionální účely.

Asistent pedagoga společně s učitelem, pracovníkem školského poradenského zařízení a rodiči/zákonnými zástupci tvoří tým, který se společným úsilím snaží o naplnění cílů inkluzivního vzdělávání v zájmu dítěte. Úspěšná adaptace a výchovně-vzdělávací proces

znamenaí pro dítě se SVP dobré předpoklady pro zdárný kontinuální vývoj a přechod do následného primárního vzdělávání. Čas strávený v MŠ nabízí mnoho možností, jak najít, zvolit a ověřit vhodná podpůrná opatření pro dítě se SVP. Průběh výchovy a vzdělávání by měl asistent pedagoga pravidelně konzultovat s rodiči/zákonnými zástupci. Způsobů předávání informací o dítěti je několik. Například denně během předávání dítěte lze rodičům/zákonným zástupcům podávat informace o uplynulém dni v MŠ. Nebo na informačních schůzkách či předem domluvených konzultacích. Dalším efektivním způsobem výměny informací mezi asistentem pedagoga a rodiči/zákonnými zástupci může být vedení deníčku, kde jsou zaznamenávány činnosti dítěte v daném dni, pokroky, úspěchy i nezdary, drobné postřehy atd. Je třeba zdůraznit, že obsah sdělení asistenta pedagoga směrem k rodičům/zákonným zástupcům by měl být vždy pozitivního charakteru i v případě nezdaru, neúspěchu apod. *„Asistent by se měl při komunikaci s rodiči začleněného žáka vyvarovat vyjádření typu „na to on nemá“, „ať se snažím sebevíc, on to stejně nepochopí“, „to pro něj nemá cenu“ apod.; častých stížností na chování dítěte...“* UZLOVÁ, Iva. *Asistence lidem s postižením a znevýhodněním: praktický průvodce pro osobní a pedagogické asistenty*. Praha: Portál, 2010. ISBN 978-80-7367-764-0.

Pokud nastanou a přetrvávají problémy v komunikaci s rodiči/zákonnými zástupci, když např. nereagují na podněty ze strany asistenta pedagoga, nezajímají se o dění v MŠ, působí lhostejně či rezignovaně, asistent pedagoga se obrací na učitele, pracovníka PPP/SPC či vedení MŠ, které s rodiči dále vyjednává, hledá další odbornou pomoc nebo v krajním případě situaci řeší s OSPOD.

Na závěr je nutné dodat, že úspěch výchovně-vzdělávacího procesu pramení především ze spokojenosti a spontaneity samotného dítěte.

II PRAKTICKÁ ČÁST

4. CÍL PRAKTICKÉ ČÁSTI

Cílem praktické části je realizace výzkumu formou rozhovorů s asistenty pedagoga, učitelkami a ředitelkami MŠ. Prostřednictvím rozhovorů s respondenty je zjišťováno, jak současné legislativní nastavení profese asistenta pedagoga utváří fungování MŠ. Rozhovory s respondenty mají zachytit jejich zkušenosti, poznatky, postoje z vlastní praxe. Otázky rozhovorů jsou předem připraveny tak, aby pokryly aktuální témata vztahující se k praxi asistenta pedagoga ve vzdělávání dětí se SVP. Pro jasnější přehled témat slouží výzkumné otázky.

5. VÝZKUMNÉ OTÁZKY

1. Co přináší zřízení funkce asistenta pedagoga do běžné praxe MŠ?
2. Jaká je úroveň metodické přípravy, podpory a vedení asistentů pedagoga a pedagogů v souvislosti se vzděláváním dětí se SVP v MŠ?
3. Které činnosti asistenta pedagoga patří k nejčastějším?
4. Naplňuje funkce asistenta pedagoga potřeby MŠ?
5. Jakým způsobem funguje spolupráce asistenta pedagoga s učitelkou?
6. Jakým způsobem funguje spolupráce asistenta pedagoga s pracovníky PPP/SPC?
7. Jakým způsobem funguje spolupráce asistenta pedagoga s rodiči/zákonnými zástupci?
8. Jaká jsou rizika profese asistenta pedagoga?

6. VLASTNÍ VÝZKUM

Výzkum byl proveden metodou rozhovorů ve vybraných pěti mateřských školách v období od února do května roku 2017. Výzkum obnášel návštěvu mateřských škol během dopoledního bloku. Během návštěvy byly realizovány rozhovory s respondenty asistenty, učitelkami a ředitelkami. Každá kategorie měla jednoho zástupce. Otázky byly předem připraveny a vyplývají z výzkumných otázek. Pro asistenty pedagoga bylo připraveno jedenáct otázek. Pro učitelky deset otázek a pro ředitelky také deset otázek.

Ve třech případech odpovídaly na otázky pro učitelky i ředitelky, jelikož ve třídách s integrovanými dětmi s asistenty vykonávají přímou i nepřímou pedagogickou činnost. V dalších čtyřech případech odpovídali respondenti korespondenčně z důvodu časové vytíženosti, kdy rozhovor nemohl být uskutečněn v průběhu návštěvy MŠ. V ostatních případech probíhaly rozhovory individuálně nebo za přítomnosti dalších respondentů. První výzkumná otázka byla mířena pouze na ředitelky MŠ.

Ve výzkumné části jsou z důvodu anonymity jednotlivé MŠ a respondenti označeni písmeny abecedy. Charakteristiky MŠ a asistentů pedagoga uvedeny v tabulkách.

6.1. Charakteristika vybraných MŠ

Mateřská škola	MŠ <u>A</u>	MŠ <u>B</u>	MŠ <u>C</u>	MŠ <u>D</u>	MŠ <u>E</u>
Typ MŠ	Městská	Vesnická	Fakultní	Městská	Městská
Zřizovatel	Obec	Obec	Městská část	Obec	Obec
Celkový počet dětí v MŠ, počet tříd	100 dětí, 4 třídy	50 dětí, 2 třídy	115 dětí, 5 tříd	151 dětí, 6 tříd	120 dětí, 5 tříd
Počet dětí ve třídě s integrovaným dítětem	20	26	10	28	20
Počet dětí s asistentem	2	1	6	1	1
Složení dětí podle věku	Heterogenní	Homogenní	Heterogenní	Heterogenní	Homogenní

ŠVP	RVP PV	RVP PV	RVP PV	RVP PV	RVP PV
-----	--------	--------	--------	--------	--------

6.2. Asistenti pedagoga ve vybraných MŠ

Asistenti pedagoga v MŠ	Asistent <u>A</u>	Asistent <u>B</u>	Asistent <u>C</u>	Asistent <u>D</u>	Asistent <u>E</u>
Pohlaví, věk	Žena, 47 let	Žena, 67 let	Žena, 35 let	Žena, 69 let	Žena, 42 let
Nejvýše dosažené vzdělání	SŠ ped. zaměření	Gymnázium a 2letá nástavba SOŠ ped. zaměření	SŠ s maturitou	SVVŠ s maturitou	SŠ ped. zaměření
Odborná kvalifikace	Kurzy a školení	/	Kurz asistenta pedagoga	Kurz asistenta pedagoga	Studium speciální pedagogiky pro vychovatele při VŠ
Délka praxe v MŠ	Od října 2016, předtím 6 let na ZŠ speciální	48 let učitelka MŠ, 3 roky asistent	10 let	6 let	4 roky
Typ úvazku	0,7	1,0	1,0	1,0	0,5 učitelka 0,5 asistent

6.3. Otázky pro asistenta pedagoga

1. Považujete svoji požadovanou kvalifikaci na vykonávání práce asistenta pedagoga za dostatečnou?
2. Jakým způsobem a jak často je realizována metodická podpora PPP/SPC?
3. Jakým způsobem a jak často je realizována metodická podpora učitelky?

4. Kolik času věnujete individuální práci s dítětem?
5. Jak Vás přijímají ostatní děti ve třídě? Máte možnost přímé pedagogické činnosti s ostatními dětmi?
6. Jakou máte zpětnou vazbu od rodičů/zákonných zástupců?
7. Jakým způsobem probíhá reflexe vaší pedagogické činnosti ve spolupráci s učitelkou?
8. Které činnosti a postupy nejčastěji realizujete s dětmi?
9. O jaké další činnosti by mohla být rozšířena Vaše práce v rámci fungování třídy/instituce?
10. Jak hodnotíte svůj přínos pro MŠ?
11. Vnímáte při své činnosti nějaká rizika?

6.3.1. Rozhovor s asistentem A

1. Já si myslím, že dostatečná je, ale samozřejmě bych se měla neustále dovzdělávat.
2. Byla tady na návštěvě z SPC v únoru, já jsem tam byla za ní s maminkou v lednu a teď nevím, kdy je plánována další návštěva, protože tam maminka dojíždí sama. Já jsem vlastně byla zvědavá, jak probíhá spolupráce a ze své iniciativy jsem tam s maminkou jela, jinak určitě pracovnice z SPC opět přijede. Hlavně teď, když je chlapec předškolák, tak jsou návštěvy daleko častější.
3. Já nevím, jak na to odpovědět.
4. Já si myslím, že dětem věnuji dostatek času. Protože tyto děti mají omezenou schopnost se soustředit. Většina práce s dětmi probíhá dopoledne, odpoledne už jsou unavené. Také záleží na náladě dítěte. Zezačátku bylo těžké si zvyknout, že pracujeme tady ve třídě během činností ostatních dětí, paní učitelku to rušilo. Ale snažím se mluvit potichu. Učitelka se věnuje dětem, děti se už na nás ani neotáčejí, zvykly si.
5. Ano, přijímají, úplně normálně. Já se zapojuji do procesu. I pracovnice z SPC říkala, že nemám být pořád u svěřeného dítěte, že by mělo být samostatné, mělo by se dokázat projevit a ne, abych mu pořád říkala: „Tohle udělej, tohle udělej.“ Mám možnost se věnovat i ostatním dětem, když někdo potřebuje pomoc.
6. S rodiči je spolupráce úplně perfektní. Tatínka neznám, ale s maminkou jsem v kontaktu. Pokud něco potřebuji, tak mi vždy vyjde vstříc.

7. Řekneme si, co se nám povedlo, co se nám nepovedlo během dne. Po ránu si řekneme, co se bude dělat. Já se podle toho přizpůsobím. Nebo mi učitelka řekne, co mám s chlapcem dělat nebo si sama vyberu, co budeme s chlapcem dělat. Vycházíme si vstříc.

8. Pomoc dítěti zapojit se a začlenit do vzdělávacího programu školky a do běžného života. Pomáhat učitelce.

9. Já si myslím, že je zde obsaženo vše. Společně s učitelkou vymýšlím program, zapojuji se do práce. Pokud chybí děti, které mají asistenci, pomáhám s ostatními dětmi. Dělán, co je třeba.

10. Kladně. Kdyby tady asistentka nebyla, tak to učitelka bude mít docela náročné. Protože když je tady osmnáct dětí, do toho dvě děti, které potřebují asistenta, tak by to podle mě učitelka sama nezvládla. Nebo zvládla, ale s vypětím sil. Ono to tady tak bylo, protože jsem nastupovala v polovině října. Tady byla původně speciální třída, která se ale musela během září rušit. Děti ze speciální třídy se integrovaly do ostatních tříd, zůstaly tu dvě děti na asistenci a učitelky na ně byly sami.

11. Asi psychické vypětí. Ale připadá mi, že už jsem otrlá, protože mám zkušenosti.

6.3.2. Rozhovor s asistentem B

1. Celý můj minulý život je o tom, že příprava je dostačující, naplňující a přesto jsem někdy velmi překvapena, co nám dnešní doba přináší. Život přináší neustálé proměny a nikdy na to nejsme dostatečně připraveny, ani za těch padesát let ve školce.

2. Přijedou jednou za rok, podívají se na chlapce a řeknou, jak to tady výborně děláme. Nepřijde nám jiná podpora. Jsme tu vystaveni životu sami a vzájemně se vždy domlouváme co, kdy a jak. Ale pochopila jsem samozřejmě, že ženy z PPP nemají šanci ten nápor dětí s postižením zvládat. I kdybychom je o něco požádali, tak nám poradit nemohou, protože to je konkrétní jedinečné dítě a pracovnice z PPP by tu s námi potřebovala strávit tak minimálně čtrnáct dní, aby mohla pochopit, co to obnáší. Oni se opravdu snaží, my jim za to děkujeme, ale vidíme uštvanost, uhoněnost. Nárůst dětí s postižením je obrovský. A od nás pedagogických pracovníků se vyžaduje vzdělanost, citlivost, empatie. A nemůžeme počítat s rodiči, ty jsou na velmi nízké úrovni. Zvlášť tady v naší oblasti. Ale asi se třemi rodiči se komunikuje velmi pěkně. Ale u většiny vidíme opak. To je zajímavé, že se neptají, oni se ani neptají. „Vy jste vzdělání, poradte nám.“ To se nestalo.

3. Díky mé dlouholeté praxi to není ani nutné. Další informace zjišťuji u své kolegyně, poradí mi, kde si co vyhledám.
4. Čas věnovaný chlapci považuji naprosto za dostačující. Abych upřesnila, ten čas tady s ním je plně strávený.
5. Děvčata mi plně důvěřují, už jsme se sžily. Také, že mě mohou ponechat s dětmi, když je zapotřebí něco vyřídit. Chlapec je za tu dobu natolik samostatný, že už ho mohu pozorovat a podporovat.
6. Ano, je. A nejdřív mě museli poznat.
7. Já jsem takový praktický člověk, který chlapce uvádí do života, aby byl samostatný, uměl si všechno udělat. Vůbec si uvědomit, kam už opravdu nemůže, že neustále jsou to kroky tam, zpět a hledání prostoru, co s tím. V našem kolektivu se to daří velice pěkně a jemným způsobem. Kolegyně je diplomat.
8. Ve všem. To je zase o tom člověčenství. Já vykrývám ty prostory, které vím, že učitelka nemůže vykrýt. Dlouho mi trvalo uvědomit si, kam až můžu, kam nemůžu. Jako učitelka bych měla tendence některé věci ladit, takže musím zpět. Stala jsem se tu také nástěnkářkou, podepisovačkou jmen dětí, když dělají výkresy. Hledám si takové schůdky, kam já mohu, ale kam také nezasahuji. Na to nemám právo. A to je velké umění!
9. Nezdá se mi, myslím, že už ne. Hlavně vždy při pondělí, když chlapec přijde po nějakých prázdninách, tak spadne zpátky a zase zpět stoupáme po těch stupínkách, kam se dá.
10. Svoji věkovitostí, zkušenostmi.
11. Ano a velká. Budu konkrétní. Chlapec velmi často padá. Proto ho zejména v pondělí vodím po schodech, snadno se přetočí a je velmi nejistý. Ale pak ho také už nechávám držet se s kamarádem a neustále ho slovně naviguji. No a samozřejmě celý život si uvědomuji, že s dětmi je to dráha velmi nebezpečná, že stačí nepozornost, i když je pořád máte před očima. Tak to jsou ta největší rizika, bezpečnost dětí. Určitě i psychické vypětí. Někdy si připadám velmi zoufale, když vidím nezáměr rodičů, společnosti, jak s námi nakládá. My jsme vlastně na ocásku, finančně je to mizerně ohodnocené. A dále je to hlučnost, obrovská hlučnost. Odpoledne, kdy se spojují obě třídy, než odejdou děti, je tady ještě jednou tak větší hluk. A ty jejich hlásečky, které pronikají každou buňkou. Jsem schopná si z toho většinou dělat legraci,

ale pak jsou opravdu chvíle, kdy si trochu zoufám. Kdy si říkám: „Máš to zapotřebí?“ Je to prima být mezi lidmi a mezi dětmi, ale je to velice náročné.

6.3.3. Rozhovor s asistentem C

1. Ano
2. Občasnými návštěvami v oddělení.
3. Kdykoliv je potřeba, ale vzhledem k časové vytíženosti ne tak často.
4. Podle potřeby dítěte a formou hry.
5. Přijímají mě přirozeně jako společníka do hry, když nemají partnera, i jako oporu.
6. V průběhu dne při předávání dětí.
7. Po pracovní době si řekneme, co je třeba a v případě nějakého závažnějšího problému si domluvíme schůzku – letos se to moc nedařilo, ale v příštím roce se na to zaměříme.
8. Volnou hru, která je dotyčnému blízká! Aby se cítil bezpečně a spokojeně. A když je možnost, tak při tom rozvíjíme výslovnost, grafomotoriku atd., podle potřeby dítěte.
9. Nic mne nenapadá. Tak, jak teď fungujeme, mi připadá vyhovující a naplňující.
10. Myslím si, že svou práci asistenta dělám, jak je třeba.
11. Rizika psychického a fyzického rázu.

6.3.4. Rozhovor s asistentem D

1. Ano.
2. Jednou za tři měsíce dojíždíme do SPC. Dvakrát za rok dojíždí psycholožka z SPC do MŠ.
3. Vždy při výtvarné činnosti.
4. Celou pracovní dobu, osm hodin denně. Děvče vyžaduje permanentní celodenní péči.
5. Dobře. Na pedagogickou činnost s ostatními dětmi nemám čas. Děvče má téměř 100 % docházku.

6. S babičkou děvčete vycházím dobře. Pravidelně se s rodiči informuji o práci a chování děvčete. Dojíždím s nimi do SPC.

7. Společně vypracujeme IVP a společně ho plníme.

8. Společné práce s dětmi, pohybové hry a činnosti a výtvarné činnosti. Vše dokáže jen s pomocí asistentky a učitelky.

9. /

10. /

11. Strach o děvče, aby neublížila sobě nebo dětem. Stres, porucha sluchu – děvče často pronikavě křičí. Ortopedické problémy – děvče si často lehá na zem a odmítá vstát, je nutné ji zvedat, váží 25 kg.

6.3.5. Rozhovor s asistentem E

1. Ano

2. 2x ročně kontrola v MŠ, konzultace po telefonu

3. Průběžně, dle potřeby, při nenadálých situacích, změnách chování dítěte apod.

4. 4 ½ hod. denně

5. Děti mě znají už z předešlých ročníků v MŠ, spolupracují se mnou i s dítětem

6. Informuji je o každodenní činnosti, mohou kdykoliv nahlédnout do dokumentace, 2x ročně společné projednání výsledků předškolního vzdělávání dítěte za přítomnosti ředitelky MŠ bez přítomnosti dítěte.

7. Rozhovorem, vzájemnými radami.

8. Neustálé začleňování dítěte do kolektivu, do všech plánovaných i neplánovaných činností.

9. Pracuji i se skupinou ostatních dětí i v případě, že si svěřené dítě hraje samostatně s někým z dětí.

10. Kladně, spolupráce s učitelkami, čerpání nových zkušeností, samotná přítomnost dalšího dospělého ve třídě.

11. Nebezpečí úrazu dítěte.

6.4. Otázky pro učitelku v MŠ

1. Máte předchozí zkušenost se spoluprací s asistentem pedagoga?
2. Jakým způsobem probíhala metodická příprava na vstup asistenta pedagoga?
3. Jakým způsobem a jak často je realizována metodická podpora PPP/SPC?
4. Jakým způsobem vedete asistenta pedagoga? Můžete uvést příklad?
5. Při jakých činnostech nejčastěji využíváte podporu asistenta pedagoga?
6. Které činnosti a postupy nejčastěji realizuje asistent pedagoga?
7. Jak probíhá vyhodnocování pedagogické činnosti asistenta pedagoga?
8. O jaké další činnosti by mohla být rozšířena práce asistenta pedagoga ve vaší MŠ?
9. Máte zpětnou vazbu od rodičů/zákonných zástupců v souvislosti s činností asistenta pedagoga?
10. V čem spatřujete rizika profese asistenta pedagoga

6.4.1. Rozhovor s učitelkou A

1. Já žádnou velkou zkušenost se spoluprací s asistentem pedagoga nemám. Tohle je moje první spolupráce, která trvá od poloviny října loňského roku.
2. Mě na to nikdo metodicky nepřipravil. Přišlo to tak najednou tím, že se skončilo se speciální třídou, tak to prostě přešlo na mě. Od půlky září tady máme integrované děti s potřebou asistenta. Já se dalšímu dovzdělávání nebráním, ale myslím si, že už to mělo přijít dřív. Máme tady pár knížek a hledám si informace na internetu.
3. Byly tady asi dvě návštěvy. Nevím, jestli přijdou ještě v tomto pololetí. Odevzdávali jsme jim IVP.
4. Já si myslím, že je to taková oboustranná spolupráce, protože pro mě je to novum. Já řeknu, co budeme dělat, a asistentka se přizpůsobí. I během činností mi chce být oporou, ale někdy mě to trochu ruší. Ale nevadí, nejsem na to zvyklá. Já jí také třeba někdy řeknu, ať jsou více potichu nebo ať tolik nepomáhá dětem, které jsou pomalejší. Například když kreslíme, tak nejsem ráda, když do toho dospělý zasahuje a kreslí to za ně. To je jen taková nuance, jinak já jsem hrozně ráda, že jí tady mám. Povídáme si spolu o průběhu dne, ne že by to bylo vyložené

takové cílené hodnocení - možná, že bychom to dělat měly, ale já to také ani pořádně nevím, co všechno bychom měly dělat. Chybí mi informace týkající se vzdělávacích a provozních záležitostí.

5. Já si myslím, že jí využívám pořád. Nejvíce při řízených činnostech. Když se mi zdá, že by chlapec s námi mohl sedět a něco s námi dělat, tak se domluvíme dopředu a když vidím, že vyrušuje a že s námi ani nespolupracuje, tak se s asistentkou věnují jiné činnosti. Ale dnes se choval jinak, dnes podle mě chtěl být s námi. Rozhovory a činnosti, kde se hodně mluví, ho moc nebaví. Nejvíce tedy využívám asistentku při činnostech, kde by byl chlapec zaměstnaný a děti se navzájem nerušily. Jak říkám, sbírám zkušenosti, je to pro mě všechno úplně nové.

6. Individuální práce s dítětem. Pomoc s ostatními dětmi.

7. Průběžně vyhodnocujeme společně.

8. Já mám pocit, že tady už není prostor pro další činnosti, že je vytížená maximálně. Nedovedu si představit, že by stíhala ještě něco dalšího.

9. Spolupráce je zatím krátká. Rodiče jsou v komunikaci shovívaví, ale vidím, že jsou spokojení. Když jsem jim řekla, že tady budeme mít asistentku, tak to kvitovali s povděkem. Ale že by za mnou chodili a hodnotili, s tím jsem se nesetkala. Mohli by více pochválit.

10. Vyhoření. Já to můžu posuzovat pouze z krátkodobého hlediska. Důležité také je, aby se asistent pořád vzdělával během své pedagogické činnosti.

6.4.2. Rozhovor s učitelkou B

1. Ano, zažili jsme dva asistenty. A kdybych to porovnála s asistentkou na druhé třídě, tak tady je pedagogické vzdělání, ale druhá má jen krátkodobý kurz a je to poznat, to je prostě jasné. Ona neví plno věcí, jak dělat, takže se řídí paní učitelkou.

2., 3. To jsme již odpovídali v předchozím rozhovoru. (*Rozhovor s ředitelkou B, pozn.*)

4. My máme výhodu, že máme asistentku pedagogicky vzdělanou, takže není co řešit. Samozřejmě paní učitelka nemusí nic říkat. Ona sama se svým citem a svými zkušenostmi ví, co je třeba udělat. S chlapcem se snažíme tu práci přizpůsobit co nejvíce dětem, také chce věci dělat sám, takže paní učitelka ho k tomu vede, aby byl co nejvíce samostatný. Když je třeba, pomůže mu apod. Dobré je také, když si hodnotíme IVP. Tam si všechny oblasti

probereme a prokonzultujeme, jak pokračovat dál, vytyčíme si nějaké další cíle. To je dobré pro uvědomění, kde je třeba přidat.

5., 6. To už jsme říkaly, úplně u všech. Ale asi nejmarkantnější je to u výtvarných činností, pracovních, pohybových. Spíše třeba než při řízených – tam jen doplňuje – je větší podíl dopomoci při volných činnostech a při sebeobsluze chlapce.

7. No to je zrovna vyhodnocování IVP a potom když se hodnotíme sami v průběhu běžných činností, aktuální věci si řekneme. Ono je nejlepší, když něco zjistíme říct si to hned. O co jde, co jsme zjistily, že jsme ujely, udělaly jsme někde nějakou chybu nebo nedostatek. Třeba i od rodičů může být nějaká připomínka, tak si to všechno probereme.

8. Tady si myslím, že je zaměstnaná až až, že není oblast, ve které bych si představila, že ještě může být aktivnější, protože spolupracuje při všem.

9. Ano máme. Zpětná vazba určitě je.

10. To už jsem odpověděla. *(Rozhovor s ředitelkou B, pozn.)*

6.4.3. Rozhovor s učitelkou C

1. S asistentem pedagoga jsem tento rok pracovala poprvé. Jelikož pracuji ve třídě s nižším počtem dětí (opožděný vývoj řeči, PAS, vývojová opoždění), ve třídě jsou 2 učitelé a 2 asistentky pedagoga na 10 dětí.

2. Metodická příprava spočívala především v komunikaci mezi dospělými. Čtyři dospělí na jedné třídě s dětmi, se kterými se běžným způsobem není možné domluvit a neustále se hledají možné nejvhodnější přístupy k těmto dětem, je nelehká situace a domnívám se, že jsme si toho byly všechny čtyři vědomy. Zásadní bylo domlout se velmi efektivním způsobem. Ani jedna asistentka pedagoga nebyla k dispozici pouze pro jedno dítě, ale vždy dle potřeby. Proto bylo nezbytně nutné, aby byla v kontaktu se všemi dětmi a znala potřeby všech dětí.

3. Jelikož má MŠ se speciální péčí SPC přímo v areálu, metodická podpora fungovala, kdykoli byla potřeba. Psycholožka z SPC na návštěvy do třídy chodila přibližně jednou za měsíc. Znamená to, že např. 60 minut z dopoledního režimu strávila ve třídě pozorováním a poznáváním dětí. Metodickou podporu vidím i v tom, že tato psycholožka prováděla Feuersteinovu metodu instrumentálního obohacování a se třemi dětmi ze třídy tuto metodu individuálně uplatňovala. Díky tomu tyto tři děti lépe poznala a snadněji se společně hledala metodická podpora pro jejich zdárný vývoj.

4. Asistent pedagoga je většinou u nejnáročnějšího dítěte ve třídě. Po většinu času pobývá u dítěte a také ho tím pádem pozná nejlépe. Vznikne mezi nimi velmi úzký vztah. Pokud si asistent pedagoga s dítětem neví rady, přijde k učiteli pro radu. Pokud učitel vidí, že asistent pedagoga je bezradný v některé situaci, navrhuje řešení. Veškerá dokumentace k dítěti jsou k libovolnému nahlédnutí v SPC, kam má přístup učitel i asistent pedagoga.
5. Asistent pedagoga je využíván po celý den, při řízených činnostech intenzivněji pomáhá určitému dítěti.
6. V naší třídě je asistent pedagoga většinu času u dětí s PAS, pro které je mnohdy náročné být ve skupině dalších dětí (projevy jako jsou agresivita, křik atd.). Proto je někdy důležité, aby dítě mohlo odejít s asistentem pedagoga do klidu a bezpečí.
7. Vyhodnocování pedagogické činnosti asistenta pedagoga probíhá buď bezprostředně na místě, kdy je potřeba situaci vyhodnotit nebo posléze formou diskuze bez dětské přítomnosti.
8. Domnívám se, že o žádné. Plný úvazek asistenta pedagoga činí osm hodin denně přímé pedagogické práce, což je zajisté vyčerpávající. Stejně tak, jako učitel (pedagogický pracovník) vykonává přímou a nepřímou pedagogickou práci, myslím, že i asistent pedagoga (pedagogický pracovník) by měl vykonávat přímou i nepřímou pedagogickou práci.
9. Zpětnou vazbou od rodičů považuji rozhovory asistenta pedagoga s rodiči při předávání dětí a sdílení a informovanost o aktuálních potřebách dětí. Asistent pedagoga, který tráví nejvíce času s určitým dítětem, může rodičům poskytnout více informací než učitel.
10. V profesi asistenta pedagoga spatřuji několik rizik. Je to především náročná pracovní doba (v případě plného úvazku) přímé pedagogické práce. Pokud by vykonával asistent pedagoga úvazek kratší, je zde riziko mzdového ohodnocení, které je pro většinu občanů absolutně nedostačující. Dále si myslím, že by se asistentovi pedagoga (stejně tak jako pedagogickým pracovníkům) mělo pravidelně nabízet další vzdělávání související s činností asistenta pedagoga. Bohužel se často stává, že se z organizačních důvodů taková další vzdělávání nemohou uskutečňovat.

6.4.4. Rozhovor s učitelkou D

1. Jen krátce z minulého roku a letos s novou paní asistentkou, ale hrozně dobře se mi s ní pracuje. Také o tom moc nevím. Byla jsem tedy na školení o autismu.
2. Dělán si svojí přípravu, a co dám asistentce, to udělá. Třeba když děláme výtvarnou činnost, asistentka s děvčetem také zkouší. Ony si společně jdou něco skládat, pojmenovávat a prohlížet obrázky, nebo lotto dělají, takže asistentka si jí vede sama. Přizpůsobuje se při

pohybových činnostech, že s ní třeba tancuje. Dále jsem si na internetu o tom přečetla články. Nedávno jsem byla i na školení, docela jsem se z toho poučila. Protože když jsem sem přišla, tak jsme o té holčičce nevěděly nic ani jedna. To je hrozné, když se začíná.

3. Dvakrát za rok sem jezdí pracovnice SPC a sledují ji, jak s ní asistentka pracuje. A vždy pochválí, že jsme šikovní, že je vše v pohodě. Když přijela pracovnice SPC, říkala, že záleží i na hlase učitelky, na atmosféře ve třídě a že je to tady teď lepší. Děvče se nebojí zapojovat, ale před dvěma lety ani nebyla zvyklá si sednout k ostatním do kruhu, vydržet. Ale má dny, kdy s ní neuděláme nic a jde si za svým.

4. Vždy asistentce řeknu, co se bude dělat. Ona se přizpůsobí a pracuje individuálně s děvčetem. Když mám čas, tak také pomáhám děvčeti ve výtvarných činnostech. Protože my tady máme přes dvacet dětí, dvacet osm zapsaných a když se jich sejde opravdu dvacet šest a do toho to děvče, tak je to záprah.

5., 6. Při výtvarných, pohybových činnostech. Když se jí ukazují cviky, tak se zapojuje, snaží se. Někdy je jak hadrový panáček, ruka sem, ruka tam, taková pružná.

7. Asistentka si každý den dělá své hodnocení, co děvče za ten den udělalo. Během dne si řekneme, co se povedlo nebo nepovedlo.

8. Já si myslím, že tohle děvče by mohlo mít osobního asistenta, protože asistentka si jí vede celý den, a když je ještě můj asistent pedagoga, tak nevidím, že by mi to nějak pomohlo. Protože asistentka je jen s tím děvčetem a všechny přípravy si dělám sama. Já ani pořádně nevím náplň práce naší asistentky, já jsem to nečetla, řeknu vám to na rovinu. Ale když třeba uklízíme nebo svačíme, tak mi pomáhá rozdávat. Tak to je dobré na jednu stranu. Jinak nevím.

9. Spolupráce s rodiči tady není na dobré úrovni, co se týče děvčete. Paní asistentka se s nimi zná, tak je to dobré, ale jinak se nic moc nedozvíme. Oni nic nesdělují a nevím, jestli se jim o tom nechce mluvit, vážně nevím. Bojím se do toho zasahovat. Vše řeší spíše s paní asistentkou. Od rodičů není zpětná vazba. Myslím si, že jinde rodiče fungují lépe

10. Je to opravdu náročné dělat asistenta pedagoga, já bych to dělat nechtěla. Ale záleží, pokud máte tělesně postižené dítě, tak si myslím, že je to lepší, než děti s mentálním postižením. Protože například agresivní děti berou třeba i nějaké léky a kolikrát nevíte, co udělají. Nadávají sprostě, nevíte, kdy vás praští nebo co se stane. Ono i na procházce kolikrát nevíte, jestli se to dítě vytrhne z ruky, i když ho držíte. Je to náročné i na průlezkách, musí se

dávat pozor, aby dítě někde nespadlo. Hlavně, aby kamarádům neublížila nebo aby jí děti neublížovaly. Bezpečnost je tady nejdůležitější.

6.4.5. Rozhovor s učitelkou E

1. Máme. Asistentka tady začínala, my jsme vlastně byli pilotní tady ve městě, to už je více než deset let. My jsme se tenkrát teprve všechno učili. Já jako učitelka až teď.

2. Tím, že to byli profesionálové, kteří měli předškolní pedagogiku, tak postupovali v rámci doporučení SPC. Pokud byly nějaké odborné semináře, tak kolegyně chodila. A snažíme se v rámci DVPP. Máme knihovničku s odbornou literaturou podle typu postižení. Když objednáváme knihy, tak kolegyním řeknu, ať se podívají na stránky a něco vyberou, co je zajímavá. Doporučujeme si, nebo když máme s něčím problém, řešíme to na poradách. Ale vrátím se na začátek, my máme děti se zdravotním postižením, vše chápou, není narušený intelekt, nemají problémové chování. Děti se v pohodě začlenily. Že bychom museli dělat nějaké opatření, že bych je cíleně posílala na kurzy, nebylo třeba. Protože tomu nenasvědčoval typ postižení.

3., 4., 5., 6. *zodpovězeny v Rozhovoru s ředitelkou E*

7. Po půl roce proběhne vyhodnocení, ale tím, že jste s tím člověkem na třídě, tak se prakticky vyhodnocuje skoro denně. Ale písemně je pololetní.

8. Pořád máte k ruce člověka. V rámci celé školky se zúčastňuje běžně. Také na ně deleguji další povinnosti ještě nad rámec, protože i asistent má osobní příplatek. A je to tak i nastavené, protože asistent je součástí kolektivu, není to o tom, že se jen veze, ale že pomáhá s organizací například dne dětí nebo vede deníky, pomáhá s nápady. Využíváte ho tak, aby si i on rozšiřoval rozsah možností, povinností vůči školce.

9., 10. *již zodpovězeny v Rozhovoru s ředitelkou E*

6.5. Otázky pro ředitelku MŠ

1. Měla jste se zřizováním funkce asistenta pedagoga nějaké problémy? Jaké?
2. Nastaly nějaké změny v organizaci chodu MŠ? Jaké?
3. Jakým způsobem probíhala metodická příprava učitelek pro vstup asistenta pedagoga?
4. Jakým způsobem probíhá metodické vedení asistenta pedagoga ve vaší MŠ?

5. Jak často navštěvují pracovníci PPP/SPC vaší MŠ?
6. Které činnosti a postupy nejčastěji realizuje asistent pedagoga ve vaší MŠ?
7. Které další činnosti asistenta pedagoga jsou přínosné pro vaší MŠ?
8. Máte zpětnou vazbu od rodičů/zákonných zástupců v souvislosti s činností asistenta pedagoga? Jakou?
9. Lze se podle Vás obejít bez asistenta pedagoga ve vaší MŠ?
10. V čem spatřujete rizika profese asistenta pedagoga?

6.5.1. Rozhovor s ředitelkou A

1. Problémy byly v hledání vhodného kvalifikovaného asistenta. Asistenti, kteří pracovali u nás, měli vždy pedagogické vzdělání nebo kurz pro asistenty.
2. Z původní speciální třídy nám v září zbylo pouze pět dětí, což bylo málo na udržení třídy. Takže jsme děti integrovali do normálních tříd. Tím pádem jsme museli shánět novou paní asistentku do třídy stávající.
3. Spolupracujeme s SPC a PPP. Na základě vyšetření dětí paní učitelka vypracovala IVP. Učitelka metodicky vede asistentku. Asistentka má praxi s dětmi s postižením. Učitelky komunikují, připravují se.
5. Jednou až dvakrát ročně, vícekrát to nevychází, protože pracoviště jsou vytížená. Ale komunikujeme přes mail nebo telefonicky, když je potřeba. Jsme ve styku a oni nám poradí, když potřebujeme.
6. Asistent pedagoga se řídí IVP. Pracuje individuálně s dítětem, komunikuje s učitelkou.
7. Já bych řekla, že asistentka má s dětmi co dělat po celou dobu a že je ráda, že plní IVP, natož aby se věnovala ještě něčemu jinému. Myslím si, že na to ani čas nezbývá.
8. Komunikace probíhá přes učitelku, asistentka se přidává. Máme dobré zkušenosti s rodiči, ale setkali jsme se i s odmítáním stanovené diagnózy. S takovým rodičem se spolupracuje těžce. Pokud vyvineme nějaké úsilí nebo máme jiný pohled na situaci, tak jí těžko přijímá.
9. Bez asistenta by tady ty děti být nemohly. Více by se mi líbila individuální práce trochu dál od ostatních dětí.

10. Já tam rizika nevidím. Bude to spíše nátlak na psychiku, protože je jiná práce se zdravými dětmi a jiná s postiženými. Asistentka musí být prostě silná.

6.5.2. Rozhovor s ředitelkou B

1. Určitě jsem měla, poprat se s administrativou, která kolem toho je. Než jsem pochopila, co všechno musím zjistit, co všechno potřebuji mít - souhlas od krajského úřadu, potom také hlavně tu asistentku najít, což tady na vesnici není jednoduché, aby měly vzdělání. Tím jsem se prokousala, a když už jsem se to naučila, tak nám úplně změnili legislativu – způsob toho vykazování. Děti máme ještě diagnostikované postaru, takže jsem se s tím novým výkazem ještě nepotkala. Ale souhlas krajského úřadu je nutný stále. Krajský úřad nám dal dostatek financí, i když naše účetní říká, že je to tam stejně o trochu pokráčeno. I když kraj tvrdí stále, že nám dává strop. Naštěstí díky tomu, že máme hodně dětí ve školce, máme vždy nějakou rezervu, ze které se to, co by nám chybělo, pokryje. Kdybychom byli malinká školka s minimálním počtem dětí, tak by se ty problémy projevíly. Díky tomu, že máme nadlimit, se to ztratilo.

2. V organizaci bych třeba zmínila to, že tady máme dva chlapce s asistencí, kteří jsou stejně staří. Ale já jsem chtěla, abychom získali dvě asistentky, takže jsem šikovně jednoho chlapce nechala u malých dětí. Díky jeho diagnóze nevadí, že je s malými dětmi. A asistentka pomůže celé třídě malých dětí. Druhou jsem tudíž mohla uplatnit tady. Protože kdybych ty děti sloučila do jedné třídy, tak bych možná měla problém získat dvě asistentky. Takže jsme to takto šikovně udělali a zatím nám to prochází, uvidíme dál. Nám to hrozně pomáhá, protože každý člověk navíc, to jsou blahodárné účinky. Jak pro učitelku, která se může dětem více věnovat. Takže organizační změna pouze tato, jinak jsem nemusela řešit nic zásadního.

3. No po pravdě nic moc neprobíhalo, protože naše asistentka má léta praxe s dětmi. Pro nás to také byla nová věc, nikdy jsme se s tím nesetkali, museli jsme si na to přijít sami. Když navštívíte nějaký kurz dalšího vzdělávání pedagogických pracovníků, tak tam vám něco poradí, ale řekla bych, že je to úplné minimum. Opravdu na co jsme si sami nepřišli, to nebylo. Bohužel. Myslím si, že je to velká chyba, protože stát přišel s tímto novým postupem, kdy jsou postižené děti v běžných mateřských školách, tak tomu měla předcházet osvěta. To ale vůbec neproběhlo. To si myslím, že je velké mínus. Ale myslím si, že oni to uvedli tak, že si to máme nastudovat sami. Otevřeli nějaké portály, které se tomu věnují. Myslím si, že to

byla trochu taková podpásovka. A ne každý to udělá a o tom bude potom ta kvalita. Myslím, že se nedostatky projeví až za čas.

4. Jakmile se něco dozvím, tak jim to sdělím. Nemám v tom zatím nějaký systém, funguje to spíš nahodile. Protože také nahodile ty věci chodí, že se všichni za běhu přizpůsobujeme a snažíme se co nejvíce pochytat, ale určitě nepochytáme všechno. Tohle je opravdu, řekla bych, úplně největší chyba inkluze.

5. Z PPP nenavštěvují. Teď poprvé na popud ZŠ jsme měli návštěvu dvou pracovníků z poradny pro rodiče týkající se zápisu do ZŠ. Z SPC jezdí k integrovaným dětem jednou. No a pozor, z SPC je tu jeden chlapec a za ním byli jednou a druhý je z poradny a za ním tady nikdo nebyl. A teď se mě docela dotklo, že byli s chlapcem na vyšetření v PPP a z předchozích vyšetření nevyplývalo, že by chlapec měl mentální postižení, měl diagnostikovanou jen dysfázii. A teď mi paní z poradny volala, proč jsme ho již neodeslali, jestli nás to nenapadlo a proč jsme to neudělali a neposlali chlapce do SPC pro mentální postižení? No mně se chtělo jí něco říct. Já mám být chytřejší, než oni? Já mám být ten, kdo si to dovolí rodičům říct, a mám diagnostikovat? To je snad jejich práce, to snad měli poznat oni. Kdyby řekla: „Podívejte se, paní ředitelko, my si myslíme, že chlapec má asi mentální postižení, dřív jsme to nezaznamenali, nedisagnostikovali. Takže prosím vás, bude to tak a tak.“, a ne tento styl komunikace. Takže s SPC máme lepší zkušenosti než z poradnou. Z SPC aspoň jednou za rok přijedou a prohlédnou IVP. Sem tam, ale sporadicky, nám poskytnou nějaké náměty pro další práci, to tedy postrádáme. Rodiče navštěvují SPC, ale jak říkala kolegyně, myslíme si, že to ani není tak v jejich silách dítě za pochodu odhadnout a poskytnout relevantní rady. Ten systém by potřeboval být jiný.

6. Určitě fyzická pomoc, většinou kvůli přenášení. A specializovaná péče. Ale z PPP nám dávají málo podnětů, postupy jsou tam někdy tak povšechní, že to si sama můžu přechíst z RVP. My nemáme speciální vzdělání, my jsme obyčejní a dětem s postižením můžeme potom nadělat paseku nebo bychom mohli dělat víc a neděláme to, protože nevíme jak. A když je asistent pode mnou, já ho mám učit a zaškolovat? Musíme si to hledat sami. A to je přeci fušarína, to co děláme. Děti můžu socializovat ve třídě, na to máme schopnosti. Myslím si, že se na těch dětech páchá až zlo, že jsou ošizené. Speciálního pedagoga budeme mít v místní ZŠ. Takže bychom mohli třeba potom navázat spolupráci, dalo by se to využít, ten by nám mohl trochu poradit.

7. No všechny, protože to je pomoc při veškerých činnostech. To není, že by asistentka měla na starost jen toho chlapce, ale pomáhá všem dětem, pomáhá učitelce při veškerých činnostech. Veškerá pomoc a to je hodně. Protože jedna učitelka na ty počty dětí je úplně nedostačující. Dnešní děti jsou roztěkanější, ta pozornost je od malička roztříštěná mnoho podněty. Když jsme dříve dětem ukázali obrázek, tak ho děti sledovali, jenomže teď jsou přesycené přehlčené, takže zaujmout jejich pozornost je čím dál těžší. Asistentka pomáhá při výzdobě, při jiných věcech, než jen působení u dětí. Protože odpoledne po spaní je nějaká větší časová rezerva. Asistentka nám pomáhá při výrobě pomůcek, úklidu v kabinetech, materiálního zabezpečení apod. Dříve, když nebyl asistent, potřebovali jsme často paní školnici při oblékání a tak. A teď si nás školnice vůbec nemusí všimnout, protože využíváme asistentku. Myslím si, že by mohlo být úplně standartní – ať je tam postižené dítě nebo ne – tak bych brala styl učitelka plus asistent všude. Prostě jedna dospělá osoba u té skupiny dětí mi přijde úplně riskantní. Tady je jeden pedagog a asistent na dopoledne a potom přes poledne, kdy jsou přesuny organizačně náročné, se překrýváme s druhou učitelkou.

8. Ano, předávají. Ale setkáváme se s tím, že tady jsou rodiče málo aktivní. Takže se jakoby neděje nic. Co jim řeknu, to předají, ale nic extra se neděje. My tady s těmi dětmi děláme spoustu věcí, ale doma nevím nevím, jestli to probíhá. Před rokem jsme měli opačnou zkušenost s rodičem. Honil všechny možné rady, jezdil po milionech institucích a výsledek byla roztříštěnost. Každé prázdniny jiné rady a nám se kupily jen vrstvy diagnóz a pozorování. My jsme se ptali, co vlastně máme s dítětem dělat? Největší problém byl v tom, že se nedokázal smířit s diagnózou, nedokázal to přijmout. Momentálně se děvče vzdělává v ZŠ a rodič jí dělá asistenta. Také na nás rodič kladl velké nároky. Kvůli dítěti jsme museli přestěhovat předškoláky dolů a ty malé děti sem nahoru. Protože vezměte si, že všechny malé děti trpěly, protože musely po schodech nahoru dolů – na oběd chodily dolů do jídelny. Proč by se mělo pětadvacet malých dětí přizpůsobovat jednomu? To si myslím, že je také trochu nedobře. Tehdy jsem nebyla dost razantní, nechtěla jsem jít do konfliktu, ale teď už bych, přiznám se, klidně šla. To ať se nikdo nezlobí. Protože všichni si zvykli klást podmínky a my je máme všechny plnit. A úplně zapomněli, že my také máme své možnosti a nemůžeme všechno splnit. Sleduji, samozřejmě, co se s těmi dětmi děje dál, zajímá mě to. Ona je integrace a integrace. Třeba náš chlapec má tělesné postižení, vývojově je opožděný, ale zvládá to, chápe, nikdo ho nezatěžuje, neobtěžuje. To má smysl. Ale jsou případy, které si myslím, že by ve školce být neměly.

9. Určitě ne, vzhledem k tomu že postižené děti tu máme a druhý chlapec je tělesně postižený, ten se musel vodit za ručičku po schodech, než se naučil být samostatnější. To jsme měly strach, když šel jen do umývárny nebo na záchod. Takže si to určitě nedovedu představit bez asistenta.

10. Vzhledem k dětem bych řekla, že je to chybějící speciální vzdělání, máme obyčejné středoškolské vzdělání a ne speciální pedagogiku. Takže bych viděla jako riziko to, že nedáme dětem přesně to, co by měly dostat. Protože my to nevíme a nikdo nám to neřekne. A pak paní učitelka, která tady dělá asistentku, tak to je prima, ale když seženete nějakou paní, která projde pouze tím stoosmdesátihodinovým kurzem, tak mi řekněte, co se ta osoba asi naučila? Tam je úplně minimální pedagogické vzdělání. A dál bych viděla ještě větší riziko, že to dítě nebude úplně dobře vedené, tam záleží na člověku, kterého zrovna chytnete. Pro asistentku jako osobu si myslím, že by se mohla potýkat s nevůlí rodičů. Pokud se setká s málo chápavými rodiči.

6.5.3. Rozhovor s ředitelkou C

1. Se zřízením funkce asistenta pedagoga není problém. Nově na základě doporučení Odborného pracoviště, ředitel zadá svůj požadavek do výkazu a je mu přidělena potřebná finanční částka. Předtím se žádalo vždy 2 x za kalendářní rok – hromadně všichni potřební asistenti. Přidělené finanční částky nebyly dostatečné a nepokryly náklady, které pak školky musely dotovat ze svého fondu odměn.

2. Změny v organizaci chodu nenastaly.

3. Funkce asistenta pedagoga byla v naší školce zřízena již před cca deseti lety. Má tedy tradici a pro učitele je samozřejmostí, vždy – než metodická příprava – nastavení způsobu spolupráce na jednotlivých odděleních.

5. SPC je součástí naší školky, já jsem zároveň ředitelkou školy i SPC. Máme tedy nadstandardní podmínky. Pracovnice SPC nás navštěvují dle dohody a našich potřeb.

6. Podpora dětí se SVP, pomoc učitelům při organizaci práce ve třídách a při pobytu venku.

7. Zapojení se do celoškolských akcí.

8. Velmi pozitivní zpětné vazby, bez asistentů by nebyla možná integrace v takovém rozsahu.

9. V současně nastaveném provozu nelze.

10. Ve výběru konkrétního člověka, zda bude dostatečně kompetentní a podpůrný pro učitele a děti.

7.5.4. Rozhovor s ředitelkou D

1. V malém městě se shání asistent stěží, ale pokaždé, když jsme asistenta měli přiděleného, tak jsem si ho do té doby sehnala. Buď už měl kurz hotový, nebo nám vyhověla Plzeň a děvčata začala jezdit a ten kurz si udělala. My máme pořád ještě žádosti postaru do roku 2018. Problémy se sháněním asistenta jsme neměli, i když dělalo nám to hodně obtíží. Třeba přes prázdniny jsme museli hodně oslovovat. Vždycky jsme to zajistili a peníze nám vždy, když nám poradna potvrdila asistenta, zažádali jsme přes prázdniny krajský úřad, dostali. Když jsem měla potvrzeno, že budeme mít z kraje peníze, tak už jsem nežádala jinde. Jen to děvče, u kterého jste byla, byla zpočátku jen na dopoledne, takže asistent byl jen na pět hodin denně, ale čím je starší, zůstává ve školce déle, tak je asistentka s ní celodenně.

2. Dokud jsme neměli asistenty a děti se SVP jsme měli zařazené na třídě, tak to bylo obtížné, protože těžko nějaká maminka pochopila, že její dítě bylo jiné. Když už asistent je a může se dítěti věnovat, tak je to úplně o něčem jiném. Jinak při tolika dětech, kolik máme na třídách, tak je to úplně neúnosné. Měli jsme dvacet čtyři dětí, ale potom přišlo k zápisu dětí tolik, že jsme museli žádat o výjimku zřizovatele. Maminky vám řeknou, že nemůžou vozit děti jinam, tak to už jsme neubrali, to už nešlo zkrátka nikoho vyřadit. Počet dětí zůstal pořád takhle vysoký. Maminky byly rády, že mají místo ve školce, že můžou jít do práce. Když jsme měli asistenta, tak jsme byli šťastní, že ho máme a že můžeme fungovat. V okolních školkách mají všichni plno! Nikde nebylo místo. Mně teď přišlo k zápisu tolik dětí, že bych nemusela žádat o výjimku, kdybych udělala třídu na dvacet čtyři dětí – jak je vyhláška – a nechala si dvacet čtyři dětí na třídě a děti, které mají odklad školní docházky a děti, které se přišly zapsat, tak bych to měla úplně tip t'op. Ale co jsem dostala seznam od zřizovatele z matriky, tak tam mám patnáct dětí, které se mi vůbec neozvaly a nepřišly k zápisu. Takže já teď budu ve školkách shánět, jestli náhodou nejsou u nich zapsané. Já teď dostala nějakých pět cizích jmen, které v matrice nebyly, a mám je zapsané ve školce. Ale na kterou školku mám volat, vůbec nevím. Odkud jsou? Oni bydlí tady a hotovo. Až teď když nezjistím od školek, že to dítě tam je, tak musím na úřad na trestní komisi a zjistit, kdo z dětí mi nepřišel a bude se řešit dál. Zápis dopadl krásně, ale když mi teď v září přijdou další děti, tak zas musím žádat o výjimku o navýšení, ale už bych nechtěla dvacet osm, ale dvacet šest úplně bohatě. To je tak.

3., 4. Ve spolupráci učitelka s asistentkou připravila pro dítě IVP. IVP většinou tak dvakrát ročně nám sem přijede někdo z SPC zkontrolovat. Já si myslím, že spolupráce je úplně dokonalá. O problematice dětí s PAS jsme si objednali literaturu, děvčata si přečetla.

5. Tak dvakrát ročně z SPC. Když potřebuji s poradnou cokoli vyřídit, tak se domluvíme. Naposledy tu byli, když se měla připravovat podpůrná opatření, abychom trochu byli

v obraze. A teď jsme měli seminář a byla tam i paní z kraje. Já pro tuhle inkluzi, já pro to nejsem. Mně přijde, že to brzdí děti, které by se rozvíjely mnohem rychleji, než když potom máme na třídě takového dítě. Jenomže odborníci to zase vidí z druhé strany jinak, že to dítě se u nás rozvíjí více než ve speciálce.

6. Co dělá učitelka s dětmi, tak se snaží dělat i s dítětem individuálně asistentka. Ale pokud se holčičce něco nelíbí a šprajcne se, tak se může snažit sebevíc. Kolikrát nám sem přijede divadlo na třídu a zkrátka asistentka se musí za chvíli sebrat a jít mimo, protože děvče nevydrží, narušuje, vykřikuje. Dále určitě individuální péče.

7. Spolupráce s učitelkou, vlastně dělá všechno. To není jen to dítě, ale pomáhá i ostatním a zvlášť, když máme tolik dětí, tak je zapojená u všech.

8. Rodiče dívenky nemají zájem, co děvče dělalo, jim je to jedno. Ale další rodiče, které tu mají děti s asistenty, jsou v jednom duchu s učitelkami, ráno si popovídají.

9. Ne nelze. Záleží také na tom, v jakém rozsahu ta vada je, ale při počtech dětí bez asistenta fungovat nelze. Proto také máme takové stavy, že máme asistenta na každé třídě. Kdyby byli asistenti na třídách standardně, určitě bych to brala. Když jsme byli se podívat v Anglii, tam bylo lidí! Kolem pár dětiček, bylo to skvělé. I v Německu to je také tak. Zkrátka počty dětí na třídách – katastrofa. Já si nedovedu představit, já vím, že v roce 2020 mají přednost dvouleté děti. Zatím vůbec nemáme vytvořené podmínky, nemáme ani personální ani materiální. Ono kolikrát tříleté dítě je lepší než když přijde čerstvě z domova dítě čtyřleté nebo pětileté a nemělo to, co by mělo dítě mít. Takže určitě bych asistenty brala. Když nebudeme mít postižené děti a bude tady asistent na každé třídě, budu ráda, budu se za to všude přimlouvat. Ale pozor, také jsme měli asistenty, kteří chodili na kurz a měli si udělat praxi ve školce. Vždyť to známe. Holka, která přijde na praxi – některá je, že by se rozkrájela, připravuje si pomůcky, je tvárná a některá je, kam ji nenastrčíte, tam nebude. Také záleží na tom, jakého člověka získáte. Taková „mouchy, snězte si mě“ by mi moc nepomohla. Ale to už se dá trochu vyčíst předem.

10. Rizika spatřuji v tom, že jako asistenta seženeme třeba čerstvého důchodce - čím starší, tím je to pro něj velká zátěž. Po zdravotní stránce je brzy unaven a zvlášť tam, kde je těžké postižení. Riziko je únava a věk. Třeba máme asistentku, která nachytá každý prskanec. Dítě prskne, smrkne a mně asistentka odpadne. Ta víkend proleží, aby byla fit na další den. Co je takové zvláštní, že učitelka študuje študuje študuje a asistent pedagoga si udělá kurz a vlastně za půl roku by měl dělat to, co dělá učitelka. To je také takové nespravedlivé.

6.5.5. Rozhovor s ředitelkou E

1. Já jsem se zřizováním funkce asistenta pedagoga neměla problémy. To vyplynulo z té potřeby a vlastně se vyskytla možnost, že kolegyně to přijala a začala to dělat. A s krajským úřadem bez problémů.

2. Změny nastaly, protože ve chvíli, kdy vstoupil do pedagogického procesu učitelky další kolega, tak nastala změna, že jsme se od rána učili spolupracovat s dalším člověkem. Tím, že už máme zkušenosti s asistentem, tak už si většina z nás s tím ví rady. To byste se musela zeptat mé kolegyně, ta je tady sedmnáct let, takže ona je převážnou část dne u dětí sama. Ta se učila opravdu toho druhého kolegu přijímat od rána. Ona mi třeba v hodnocení píše, že se učí, jak byla pořád zvyklá zařizovat si všechno sama. Já na asistentku ukážu a ona už přirozeně chodí a ví, vycítí, co potřebuji. Nebo já už nevnímám, že tam někdo víc povídá a asistentka už dovede děti více zklidnit. Zvykali jsme si na to, ale přijali jsme to, že je to plus pro mě. Já ze své pozice jsem si zvykala, ale je to tom dopředu si nastavit, co vlastně budeme od sebe chtít. My jsme například vyhodnocovali půlrok a říkala jsem kolegyni: „Uč se, domlouvej si dopředu, co budeš od asistentky chtít,“ a tím, jak je člověk zajetý, tak mu to jde třeba hůře. Já jsem silný improvizátor. My si v pátek řekneme: „Budu chtít příští týden dělat tohle tohle tohle.“ Domluvíme se: „Najdi mi písničku, básničku, nafoť mi...“ Já už jen na ní ukazuji gesty, já už vůbec nemusím mluvit, takže ona už ví. Nebo jsou to takové věci, kdy děti domalovávají, a já můžu s dětmi uklízet nebo ona už mi uklidí, umyje stolky. Což kdybych to musela dělat sama, tak bych to musela zase nastavit jinak. Proto se i na práci s dětmi ve vztahových záležitostech udělá o hodně víc. Asistentka je mi k ruce, což je cíl té asistence, a že to vychytá, co učitelka v tu chvíli potřebuje. Tím, že tady začínala jako učitelka, s tím nemá problém. Prostě pomůže. Počet dětí na třídě jsme neubírali, protože vzhledem k postižení těch holčiček to ani nebylo potřeba. Ony mají obě dvě tělesné postižení, takže do toho kolektivu vpluly a už jsou tady rok. Nebyla potřeba snižovat počty dětí.

3., 4. Tím, že obě asistentky jsou zkušené, jsme se dohodli, že budou plánovat TVP ve spolupráci s učitelkou, pravidelně vyhodnocovat. Pak jsme letos zkusili zavést takový sešitek, kdy denně hodnotí to dítě a sešitek mohou půjčit i rodičům. Na tom chceme zapracovat příští rok, aby si rodiče přes víkend mohli přečíst a zároveň napsat postřehy a co se dělo. Děti vlastně mají vlastní individuální složku, kde se zakládají všechny jejich práce, nebo když udělají něco navíc.

5. K nám z SPC jezdí jednou za rok, ale je pravda, že pokud máme nějaké věci, které si potřebujeme říct, tak to spolu probíráme po telefonu nebo e-mailem. A když vidí, že to funguje, tak nemají potřebu sem jezdit třikrát pětkrát. Tím, že ví, jak je to tady nastavené a konzultujeme ještě spoustu věcí po telefonu, se většinou podaří, že jsou tu jednou maximálně dvakrát.

6. To je hrozně variabilní. Zapojuje se aktivně do všech činností, nechává se už teď u dětí prostor i pro ně, individuálně. Začleňuje se přirozeně do všech činností, které probíhají ve školce v rámci třídního plánování. To se musí, to by mělo být, že se to rozšíří k ostatním dětem a ne, že bude jen sedět u svěřeného děvčete. Kolikrát, když mám řízenou činnost, tak asistentka je úplně stranou a děvče odpovídá jen mně nebo druhé učitelce. Že jí vyvoláváte, aby nebyla na asistentce závislá. Protože já toho teď potřebuji docílit. Protože se může změnit asistent pedagoga, což nás zřejmě čeká a potřebujeme si tu holčičku připravit, aby nebyla úplně závislá, ale vytvořit takové podmínky, aby to nebyl pro ni šok. Víím, že to bude plus. Rodiče souhlasí s tím, že se u děvčete občas může změnit člověk, protože všechny učitelky jsou kvalifikované. A ještě se k ní vrátím, k jejím začátkům. Ona nevydržela stát. Říkala jsem rodičům: „Počkejte, ona se tu postaví na nohy.“ A ona už dělá samostatně kroky. Oni jsou nadšení.

7. O tom jsem mluvila. Další člověk ve třídě, obrovské plus, protože my brojíme za to, aby dopoledne byli minimálně dva kantoři od rána. Samozřejmě schvaluji nižší počty dětí na třídu, těch dvacet dětí plus minimálně dva dospělí lidé. V našich českých podmínkách obrovský pokrok, kdyby se to uskutečnilo. Dovedu si představit asistenta na třídě standardně. Je to pořád na organizaci dvou lidí, kteří budou spolu plánovat činnosti. Není co řešit. Samozřejmě je to o tom, jakého člověka přijmete. Pokud by to byl někdo, kdo se nepřizpůsobí, tak tady nemá co dělat. To nejde. Já jsem měla štěstí na lidi. Ty, které jsem oslovila, a přijali tu práci, tak se osvědčili. A víte co, vy musíte ukočírovat i ty učitelky, aby věděly, na čem jsou, aby to nebraly jako rivalitu, zásah do svého. Tady je to nastavené na kolektivní práci, o spolupráci. Neexistuje, že si jedna učitelka pojede takhle a druhá takhle, ale neříkám, že se to neděje, ale musíte to prostě vycílit nebo zjistit, že někdy to trošku skřípe a člověk to s nimi musí vykomunikovat. Když někoho přijímáte a chcete, aby na tu pozici šel, tak to už musíte trochu vycílit anebo musíte pracovat s tím, když se něco děje, co tu nechci mít.

8. To jsem řekla. Je tam i formou hodnocení.

9. Takhle jsme jeli pořád, takže ty představy samozřejmě mám. Já ho budu vítat, ale dokud jsme tu byli sami, museli jsme si s tím poradit. Formy a metody byly tvrdší, nebyl čas to rozebírat, tam chyběl čas s tou situací pracovat. My jsme se s kolegyní pořád domlouvaly, jak na ně. Zase je to o tom, že každá máme jiné charisma.

10. Tam je ta zodpovědnost za dítě, aby někde nespadla, aby se neuhodila, aby do ní někdo nevrazil. Postupem času se člověk uvolňuje. Ale vím, že jak je asistentka vysoká, tak je to pro ni náročné na záda. Je to i v podvědomí veřejnosti, aby si lidé nedělali nějaké úsudky o nich. Únava je. Anebo když má potom ta asistentka daný celý úvazek. Psychická zátěž je podle typu postižení. Tam si myslím, že vyšší riziko je u dětí, které jsou mentálně postižené nebo mají problém s přizpůsobováním nebo negativistické děti, agresivní. A když asistent nemá ty zkušenosti, tak tam je riziko samozřejmě vyšší. A je to o tom, jak se dál vzdělává, aby si s některými situacemi věděl dál rady. Je to o přístupu k profesi, aby to nebrali jenom, že je tam a má u dítěte jenom sedět. Je to o nastavení mezi kolegy a co od toho očekává a jestli nemá zkreslené představy. Protože já nemůžu posoudit, jak vycházejí asistenti z kurzů, protože zatím mám asistenty, kteří mají předškolní vzdělání. Tam je úplně jiná pozice. Když někdo absolvuje kurz, má nedostatek praxe. A hlavně je to o tom, jak si ti lidé potom sednou. Riziko je i jaký je to člověk, jestli to chce dělat nebo to jde dělat jen kvůli tomu, že nemá práci nebo že si dělá představy, jak je to úžasné. Pak stačí, že uvidí více situací, které se třeba i mně nepovedou a ne každý, kdo sem přišel s nějakou představou, to umí přijmout. Já vždy říkám: „Vy tady budete svědkem situací, které jste v životě nezažil. Vy se s tím potom budete srovnávat.“ Protože tam je rodina, veřejnost, kolega, ředitelství, kolektiv. „Jste ve městě nebo na vesnici?“ Na vesnici jsou různé, úplně jiné vztahy.

7. VYHODNOCENÍ VÝZKUMNÝCH OTÁZEK

7.1. Vyhodnocení výzkumné otázky č. 1

Zřízení funkce asistenta pedagoga pro ředitelky MŠ přináší novou legislativu a s ní spojené administrativní úkony. Ty obnáší – ve starém způsobu - doporučení školského poradenského pracoviště a souhlas krajského úřadu. Nový způsob zahrnuje jiné vykazování. Čtyři respondenti uvedli, že způsob financování funguje ještě postaru. Jeden respondent uvedl, že má zkušenost již s novým způsobem vykazování. Dva respondenti dále uvedli, že financování po starém způsobu ne vždy pokrylo náklady na funkci asistenta pedagoga. MŠ tak náklady hradily ze svých rezerv.

Ke změnám v organizaci tříd došlo ve dvou případech. Jednalo se o změnu ve složení dětí ve třídě. V prvním případě se děti ze speciální třídy integrovaly do ostatních tříd a vznikla tak potřeba zajistit dalšího asistenta pedagoga. Ve druhém případě se integrované děti rozdělily do jiných tříd kvůli potřebě získat asistenty pro každé z nich.

Dalším krokem ke zřízení funkce asistenta pedagoga je najít vhodného asistenta pedagoga. Tři respondenti uvedli, že s hledáním vhodného asistenta pedagoga mohou nastat problémy. Čtyři respondenti se shodli, že při výběru vhodných asistentů pedagoga volili kvalifikované asistenty se středoškolským vzděláním pedagogického zaměření a s dlouholetou praxí s dětmi.

Jeden z respondentů uvedl, že kvůli celodenní docházce integrovaného dítěte bylo nutné prodloužit pracovní dobu asistenta pedagoga.

Další respondent uvedl, že se příchodu dalšího pedagogického pracovníka přizpůsobovaly ostatní učitelky a učily se spolupracovat.

Čtyři respondenti uvedli, že nebylo nutné snižovat počty dětí ve třídách. Poslední respondent naopak žádal zřizovatele o navýšení kapacity ve třídách.

7.2. Vyhodnocení výzkumné otázky č. 2

Metodická příprava je podle respondentů v osmi případech dostatečná. Dva respondenti rozšířili svou odpověď. První z nich uvedl účast na seminářích, kurzech DVPP a čerpání informací z odborné literatury. Druhý respondent uvedl pouze čerpání informací z odborné literatury.

Metodická příprava dalšího respondenta spočívá ve spolupráci s PPP/SPC.

Další respondent vidí svoji metodickou přípravu ve školení a dohledávání informací z internetových zdrojů.

U dalšího respondenta metodická příprava spočívala v efektivní komunikaci mezi dospělými.

Podle dalšího respondenta je spíše než metodická příprava samozřejmost nastavení spolupráce.

V posledních dvou případech metodická příprava neproběhla. V prvním z nich neproběhla z důvodu dostatečné kvalifikace a praxe, respondent dále vnímá kurzy DVPP za nedostačující. V druhém respondent čerpá informace z literatury, internetových zdrojů a doufá, že se mu naskytne příležitost účasti na vyprofilovaném kurzu.

Všechny respondenty metodicky podporují pracovníci SPC. Například pracovníci SPC navštěvují MŠ, četnost se liší. Dále uvádějí telefonické konzultace a e-mailovou korespondenci. Méně často se v odpovědích uvádí metodická podpora ze strany PPP. Ve dvou případech probíhají osobní konzultace na působišti SPC. Ve dvou případech respondenti vidí metodickou podporu pedagogických pracovníků nedostatečnou a nevyhovující.

Metodické vedení není podle tří respondentů nutné díky praxi a zkušenostem.

V dalším případě nemá respondent zkušenosti s metodickým vedením.

Další respondent vidí metodické vedení ve spolupráci s kolegy.

Další respondent je metodicky veden podle potřeby.

Další dva respondenti jsou vedeni průběžně. Druhý z nich podle vnějších impulsů.

U třech respondentů metodické vedení neprobíhá.

Další tři respondenti neodpověděli.

7.3. Vyhodnocení výzkumné otázky č. 3

Mezi nejčastější činnosti asistenta pedagoga podle pěti respondentů patří individuální práce se svěřenými dětmi, pomoc s organizací u všech řízených i neřízených činností s ostatními dětmi, pomoc učitelce.

Tři respondenti uvedli zapojení a začleňování se svěřenými dětmi do všech činností.

Dva respondenti uvedli specializovanou péči o dítě se SVP.

Další dva respondenti uvedli nepřímou pedagogickou činnost.

Jeden respondent uvedl dopomoc při sebeobsluze dítěte se SVP.

Další respondent uvedl fyzickou dopomoc dítěti se SVP.

7.4. Vyhodnocení výzkumné otázky č. 4

Funkce asistenta pedagoga podle respondentů naplňuje potřeby MŠ. Potřeby MŠ jsou individuální a vyplývají z odpovědí respondentů. Šest respondentů křivotalo možnost asistenta pedagoga věnovat se i ostatním dětem ve třídě. Pět respondentů uvedlo, že přítomnost asistenta pedagoga nabízí nepřetržitou pomoc ve třídě. Čtyři respondenti kladně hodnotili přítomnost dalšího dospělého ve třídě.

Tři respondenti uvedli soustavnou péči o dítě se SVP.

Dva respondenti uvedli pomoc s organizací akcí v rámci celé MŠ.

Další dva respondenti uvedli nepřímou pedagogickou činnost.

Další dva respondenti uvedli dopomoc při plánování TVP, tvorbě IVP a evaluace.

Čtyři respondenti uvedli čerpání nových zkušeností asistentů pedagoga.

Jeden respondent uvedl, že kvůli kapacitě MŠ působí asistenti pedagoga ve všech třídách.

Jeden respondent uvedl, že bez asistenta pedagoga by nebyla možná integrace dětí v takovém rozsahu.

Jeden respondent uvedl, že asistent pedagoga je natolik vytížený individuální péčí o dítě se SVP, že není prostor využít ho pro jiné úkoly.

7.5. Vyhodnocení výzkumné otázky č. 5

Spolupráce asistenta pedagoga s učitelem spočívá v těchto oblastech. Nejčastěji v sedmi případech uvedli respondenti každodenní hodnocení průběhu dne a efektivní komunikaci.

V šesti případech respondenti uvedli přizpůsobování se novému kolegovi. Dva respondenti uvedli vymezení kompetencí.

Čtyři respondenti uvedli společné hledání konstruktivního řešení vzniklé situace.

V dalších čtyřech případech asistent pedagoga postupuje podle pokynů učitelky.

Čtyři respondenti uvedli, že asistent pedagoga postupuje samostatně a čerpá ze svých dlouholetých zkušeností s dětmi.

Tři respondenti uvedli metodickou podporu ze strany učitelky.

Další tři respondenti uvedli společnou tvorbu a plnění IVP.

Dva respondenti uvedli, že asistent pedagoga je učitelce neustále k dispozici učitelce.

Dva respondenti uvedli, že učitelky také pracují s dítětem s IVP.

Další respondent uvedl tvorbu pololetní evaluace.

Jeden respondent uvedl společné plánování dalších cílů ve vzdělávání integrovaného dítěte.

7.6. Vyhodnocení výzkumné otázky č. 6

Všichni respondenti uvedli, že spolupráce asistenta pedagoga s pracovníky PPP/SPC spočívá zejména v návštěvě MŠ. Ve většině případů dojíždí pracovníci poradenských pracovišť jednou až dvakrát ročně.

Spolupráce asistenta pedagoga s pracovníky PPP/SPC funguje dalšími způsoby.

Podle dvou respondentů je SPC součástí MŠ. Návštěvy probíhají pravidelně každý měsíc nebo podle dohody a potřeby. Psycholožka z SPC při práci s dětmi uplatňuje Feuersteinovu metodu instrumentálního obohacování. Dále pozoruje děti při činnosti. Díky nadstandardním podmínkám mohou pedagogičtí pracovníci MŠ nahlédnout do dokumentace dítěte.

Čtyři respondenti uvedli, že spolupráce probíhá formou konzultací během návštěv nebo podle potřeby telefonicky nebo e-mailovou korespondencí.

Tři respondenti uvedli pozorování a následné hodnocení vzdělávacího procesu.

Další tři respondenti uvedli metodickou podporu.

Ve třech případech respondenti uvedli, že pracovníci poradenského pracoviště během návštěv kontrolují IVP.

Dva respondenti navštívili SPC v místě působnosti.

Jeden respondent uvedl, že od pracovníků SPC získává náměty pro další práci.

Jeden respondent uvedl, že má zkušenost s nevyhovující komunikací ze strany PPP. Dále že pracovníci PPP MŠ nenavštěvují.

7.7. Vyhodnocení výzkumné otázky č. 7

Kvalita spolupráce asistenta pedagoga s rodiči je v MŠ různá. Ve třech případech respondenti uvedli, že spolupráce je dobrá. Jeden respondent uvedl, že dostává od rodičů pozitivní zpětné vazby. Další respondent uvedl, že rodiče jsou málo aktivní. Ve dvou případech respondenti uvedli, že rodiče jsou bez zájmu. Další dva respondenti mají zkušenost s rodiči, kteří se nesmířili s diagnózou svého dítěte a nedokázali ji přijmout. V jednom z těchto případů respondent uvedl, že rodič kladl na MŠ nepřiměřené nároky a podmínky.

Z rozhovorů vyplývá, že spolupráce asistenta pedagoga s rodiči je založena na oboustranné komunikaci. Tři respondenti uvedli, že s rodiči komunikuje převážně asistent pedagoga. Jeden z respondentů rozšířil svojí odpověď. Uvedl, že asistent pedagoga může rodičům poskytnout více informací než učitelka, protože s dítětem tráví více času. V jednom případě komunikace s rodiči probíhá přes učitelku. Další respondent uvedl, že rodiče jsou v komunikaci shovívaví. Jeden respondent uvedl, že komunikaci předcházelo vzájemné poznání.

Čtyři respondenti uvedli, že asistent pedagoga předává informace o dítěti denně rodičům.

Dva respondenti uvedli, že společně s rodiči dojíždí do SPC.

V jednom případě mohou dle respondenta rodiče/zákonní zástupci nahlédnout do dokumentace MŠ týkající se dítěte. Dále absolvují dvakrát ročně společná jednání za přítomnosti ředitelky bez přítomnosti dítěte.

Jeden respondent postrádá hodnocení ze strany rodičů.

7.8. Vyhodnocení výzkumné otázky č. 8

Rizik profese asistenta pedagoga je podle respondentů mnoho. Nejčastěji, v pěti případech, respondenti uvádějí riziko bezpečnosti svěřeného dítěte a ostatních dětí ve třídě.

Další rizika vyplývají z pedagogického vedení dítěte. Jeden respondent uvádí riziko neprofesionálního vedení dítěte. Další respondent uvedl riziko minimálního pedagogického vzdělání a vzdělání zaměřeného na speciální pedagogiku. Jeden respondent uvedl riziko nedostatečných zkušeností a praxe s dětmi. Podle něj dále může být rizikem neprofesionální přístup asistenta pedagoga k profesi. Například mylnými představami o obsahu práce nebo vyřešení problému s nezaměstnaností. Další respondent uvedl riziko nedostatečné kvalifikace asistenta pedagoga. Jeden respondent uvedl riziko absence dalšího vzdělávání asistenta pedagoga. Další respondent uvedl, že riziko spočívá již ve výběru vhodného člověka pro profesi asistenta pedagoga.

K profesi asistenta pedagoga se pojí rizika ohrožující samotné asistenty pedagoga. Ve třech případech respondenti uvedli psychickou zátěž. Respondenti jmenovali například stres, syndrom vyhoření, únavu. Pocit psychické pohody negativně ovlivňuje nezáměr a špatná spolupráce s rodiči, nezáměr společnosti a veřejnosti, náročná pracovní doba přímé pedagogické práce a nízké finanční ohodnocení.

Dalším rizikem ohrožujícím přímo asistenty pedagoga je fyzické vypětí, které se může podepsat na zdraví asistentů pedagoga. Dva respondenti uvedli ortopedické problémy. Další dva respondenti uvedli přílišnou hlučnost prostředí a riziko poruchy sluchu. Zdravotními komplikacemi jsou podle respondenta více ohroženi asistenti pedagoga vyššího věku.

7.9. Další poznatky vyplývající z výzkumu

V rozhovorech s respondenty zazněla i témata nevztahující se přímo k problematice profese asistentů pedagoga. Respondenti se ne vždy ztotožňují se zařazováním dětí se SVP do MŠ. Uvádějí, že vzdělávání dětí se závažnou diagnózou nebo problémovým chováním je v nastaveném provozu při plné kapacitě tříd a s leckdy nepřekrývajícím se odborným personálním zajištěním v MŠ nelehký úkol.

Mateřské školy se pružně přizpůsobují dalším legislativním změnám. Například povinné předškolní docházce do MŠ. Komplikace, jak uvádějí, mohou nastat u zápisu do MŠ, pokud se liší místo narození dítěte udávané matrikou od bydliště dětí v místě.

Další změnou v legislativě je vzdělávání dvouletých dětí v MŠ. Dvouleté děti by měly mít garantovaná místa v MŠ již v roce 2020. Podle výpovědi respondenta však nejsou vytvořené personální a materiální podmínky pro vzdělávání dvouletých dětí v MŠ.

9. SHRUTÍ PRAKTICKÉ ČÁSTI

Profese asistenta pedagoga v MŠ je mladá disciplína. Mnoho mateřských škol získává zkušenosti se zřizováním funkce asistenta pedagoga až nyní v souvislosti s inkluzivním vzděláváním.

Inkluzivní vzdělávání znamená pro MŠ větší provázanost s SPC/PPP. MŠ pravidelně spolupracují s poradenským zařízením. Někdy však díky vytíženosti SPC/PPP není metodická pomoc tak intenzivní, jak by MŠ potřebovaly. Vzájemná komunikace probíhá téměř bez problémů. MŠ jsou vesměs kladně hodnocené ze strany SPC/PPP.

Při hledání vhodného asistenta pedagoga mateřské školy volí spíše uchazeče s pedagogickým vzděláním a dlouholetou praxí s dětmi. V malých městech a řidčeji osídlených oblastech je samotné hledání vhodných asistentů dlouhodobější a náročnější záležitostí. K uchazečům, kteří absolvovali pouze kurz asistenta pedagoga, se staví nedůvěřivě. Mají pochybnosti o jejich odborné kompetenci, vztahu k dětem, k profesi a o vnitřní motivaci profesi asistenta pedagoga vykonávat. Nezbytným předpokladem profesního růstu asistenta pedagoga je další vzdělávání.

Asistent pedagoga je dalším pedagogickým pracovníkem ve třídě MŠ. Stává se kolegou a spolupracovníkem učitelek. Pro efektivní vzdělávání dítěte se SVP a příznivé klima třídy je vhodné si dopředu nastavit pravidla spolupráce včetně pracovních kompetencí. Spolupráce asistenta pedagoga s učitelkou se neobejde bez vhodné komunikace, pravidelných konzultací a hodnocení. Asistent pedagoga a učitelka se mohou vzájemně obohacovat svými zkušenostmi, vědomostmi, poznatky, nápady. Společně se podílet na plánování TVP, tvorbě IVP a evaluace. Asistent pedagoga je, pokud je to možné, nápomocný učitelce při přímé i nepřímé pedagogické činnosti, podílí se na chodu třídy.

Činnosti asistenta pedagoga determinuje doporučení poradenského pracoviště a následně vypracované IVP. Asistent pedagoga se jím řídí při práci s dítětem se SVP. Asistent pedagoga všestranně rozvíjí schopnosti a dovednosti svěřeného dítěte. Zároveň dítěti poskytuje péči při sebeobsluze a rozvíjí jeho samostatnost. Stává se partnerem, společníkem při hře a zprostředkovává možnost včlenit a zapojit se do celé třídy. Ostatní děti se přirozeně učí toleranci a pomoci.

Kvalitní spolupráce asistenta pedagoga s rodiči/ zákonnými zástupci je nastavena na efektivní komunikaci a předávání informací o průběhu vzdělávání dítěte se SVP. Předpokladem úspěšného průběhu vzdělávání, rozvoje a psychické pohody dítěte se SVP je nutnost oboustranné intervence zúčastněných. Ale v praxi se MŠ setkávají i s nezájmem, nedostatečným nebo hyperprotektivní přístupem rodičů/zákonných zástupců.

Rizika profese asistenta pedagoga nesou shodné znaky úskalí jako i ostatní pomáhající profese. Je třeba věnovat pozornost vzdělávání budoucích asistentů pedagoga.

Asistent pedagoga je přínosný pro MŠ individuálním přístupem k dítěti se SVP. Asistent pedagoga se často věnuje i ostatním dětem ve třídě, takže učitelka má více času a prostoru na individuální práci. Asistent pedagoga se podílí na chodu třídy i celé MŠ, spoluutváří ji. MŠ by uvítaly asistenty pedagoga jako standardního pedagogického pracovníka.

10.ZÁVĚR

Cílem bakalářské práce Asistent pedagoga v MŠ bylo promítání legislativního ukotvení asistenta pedagoga do běžné praxe. V teoretické části je popsán nový legislativní rámec fungování asistenta pedagoga. Teoretická část se věnuje i možnostem vzdělávání asistentů pedagoga, spolupráci s dalšími účastníky vzdělávacího procesu, etickému kodexu a rizikům, se kterými se asistent pedagoga může ve své praxi setkat a čelit jim. Praktická část zjišťuje postoje a názory pedagogických pracovníků MŠ, jak nově nastavená legislativa proniká do jejich praxe. Vyhodnocení výzkumu nelze plně zobecňovat kvůli nízkému počtu respondentů.

Výzkum mi přinesl pozitivní zkušenost s možnostmi zapojení asistenta pedagoga do vzdělávacího procesu. Při rozhovorech jsem si uvědomila, že respondenti mají potřebu sdílet své zkušenosti a být slyšeni.

Navzdory dynamickým změnám v legislativě si MŠ udržují svoji profesionalitu a jednají v zájmu dítěte.

11. LITERATURA A DALŠÍ ZDROJE

BAŘINKOVÁ Zonna, a kolektiv: *Spolupráce s asistentem pedagoga*. Praha: Národní ústav pro vzdělávání, školské poradenské zařízení a zařízení pro další vzdělávání pedagogických pracovníků, 2012, str. 30. ISBN 978-80-87652-65-7.

HORÁČKOVÁ Ilona. *Metodika práce asistenta pedagoga. Spolupráce s učitelem*. Olomouc: Univerzita Palackého v Olomouci, 2015. ISBN 978-80-244-4656-1.

KENDÍKOVÁ, Jitka. *Vademecum asistenta pedagoga*. Praha: Pasparta, 2016. ISBN 978-80-88163-12-1.

KOŤÁTKOVÁ, Soňa. *Dítě a mateřská škola: co by měli rodiče znát, učitelé respektovat a rozvíjet*. 2., rozš. a aktualiz. vyd. Praha: Grada, 2014. Pedagogika (Grada). ISBN 978-80-247-4435-3.

PRŮCHA, Jan, ed. *Pedagogická encyklopedie*. Praha: Portál, 2009. ISBN 978-80-7367-546-2.

UZLOVÁ, Iva. *Asistence lidem s postižením a znevýhodněním: praktický průvodce pro osobní a pedagogické asistenty*. Praha: Portál, 2010. ISBN 978-80-7367-764-0.

www.msmt.cz

www.nuv.cz

www.mpsv.cz

katalog.upol.cz

www.inkluze.upol.cz

www.asistentpedagoga.cz

12. SEZNAM ÚPLNÝCH NÁZVŮ ZÁKONŮ VYHLÁŠEK A NAŘÍZENÍ VLÁDY

Zákon č. 561/2004 Sb., o předškolním, základním, středním, vyšším odborném a jiném vzdělávání (školský zákon).

Zákon č. 563/2004 Sb., o pedagogických pracovnících.

Zákon 262/2006 Sb., zákoník práce.

Vyhláška č. 14/2005 Sb., o předškolním vzdělávání.

Vyhláška č. 73/2005 Sb., o vzdělávání dětí, žáků a studentů se speciálními vzdělávacími potřebami a vzdělávání dětí, žáků a studentů mimořádně nadaných.

Vyhláška č. 27/2016 Sb., o vzdělávání žáků se speciálními vzdělávacími potřebami a žáků nadaných.

Vyhláška 72/2005 Sb., o poskytování poradenských služeb ve školách a školských poradenských zařízeních.

Vyhláška 492/2005 Sb., o krajských normativech.

Nařízení vlády č. 75/2005 Sb., o stanovení rozsahu přímé vyučovací, přímé výchovné, přímé speciálně pedagogické, přímé pedagogicko-psychologické činnosti pedagogických pracovníků.

Nařízení vlády č. 222/2010 Sb., o katalogu prací ve veřejných službách a správě.

13. SEZNAM POUŽITÝCH ZKRATEK

DVPP	Další vzdělávání pedagogických pracovníků
EU	Evropská unie
FKSP	Fond kulturních a sociálních potřeb
IVP	Individuální vzdělávací plán
MŠ	Mateřská škola / Mateřské školy
MŠMT	Ministerstvo školství mládeže a tělovýchovy
ONIV	Ostatní neinvestiční výdeje
OSPOD	Orgán sociálně právní ochrany dětí
PPP	Pedagogicko psychologická poradna
RVP	Rámcový vzdělávací program
RVP PV	Rámcový vzdělávací program pro předškolní vzdělávání
SPC	Speciálně pedagogické centrum
SVP	Speciální vzdělávací potřeby
TVP	Třídní vzdělávací program